

4 **Konteks en Ervaring**

Die narratiewe benadering gaan sosiaal konstruksionisties te werk en neem dus die verhale van persone binne 'n spesifieke konteks ernstig op. Die eerste beweging poog om die konteks en ook die ervaring binne die konteks te beskryf en te interpreteer. (Vgl die bespreking van Post-fundamentele Praktiese Teologie onder 3.3.3)

4.1 **Konteks**

In hierdie studie gaan ek beweeg van 'n makro-konteks, Nieu-Seeland, na 'n meso-konteks, Hawera, na die spesifieke konteks van die Vermaak gesin en die konteks van die navorser.

4.1.1 **Aotearoa/Nieu-Seeland**

My general impression of the country is that it's very refreshing. The environment is clean, there is plenty of water, the traffic is not congested, and the air is pure. Likewise the people; they, too, are refreshing. They were open and honest and I felt safe there. (Buckland & Warwick 2000:88)

Hierdie vrou se indruk van Nieu-Seeland som die meeste mense se ervaring van Aotearoa, die land van die lang wit wolk, op.

Daar is drie hoofkategorieë wat bepalend is vir Nieu-Seeland se unieke menslike en fisiese geografie: die land se relatiewe geologiese jeugdigheid, die geïsoleerde ligging en die ekologiese (omgewings-) broosheid. Alhoewel die formasie van Nieu-Seeland se vasteland strek oor die afgelope vyf miljoen jaar, is meeste landoppervlak nie ouer as

100,000 jaar nie terwyl vele dele maar die afgelope 10,000 jaar gevorm is. Geologiese fenomene wat deel was van die vorming van die land, soos aardbewings en vulkaniese aktiwiteite, kom steeds algemeen rondom sekere foutlyne voor. Die eilande se ligging t.o.v. die breedtegrade beteken dat die kusgebiede voortdurend blootgestel is aan wisselende weersomstandighede, wat lei tot erosie. Mense is maar nog net 'n 1000 jaar op hierdie eiland-land gevestig. Dit beteken dat dit nog grootliks 'n land van migrante is en die meeste burgers kan hulle *whakapapa* (genealogie) na 'n ander land terugvoer. (Sandall & Marlborough 2002:54-56)

4.1.1.1 *Nieu-Seeland se Verhaal - in Kort*

Die eerste mense wat in Nieu-Seeland aangekom het was waarskynlik van Oos-Polinesiese afkoms gewees. Tussen 750 en 'n 1000 jaar gelede het daar ongeveer 200 mense met tussen 8 en 10 *wakas* (groot roeibote) op verskillende plekke op die eiland geland. Spekulasie wil dit hê dat hierdie eerste setlaars van die Marquesas- en die Cook-eilande, Tahiti of Samoa afkomstig was. Oorlewering noem die plek van oorsprong Hawaiki. (Sandall & Marlborough 2002:60; Buckland & Warwick 2000:92-93)

Daar word oor die algemeen na hierdie eerste bewoners verwys as die moa jagters. Moa is 'n uitgesterwe reuse vluglose voël- heelwat groter as 'n volstruis. Hulle het swaargekry onder 'n latere groep, die Maori. Vandag se Maori (*tangata whenua* - mense van die land) word algemeen aanvaar as afkomstig van beide hierdie groepe.

Volgens Maori mondelinge oorlewering was ene Kupe die eerste ontdekker van die eiland. Sy vrou het 'n lang wit wolk oor die eiland sien hang en het uitgeroep Aotearoa (land van die lang wit wolk). Nieu-Seeland word vandag nog as Aotearoa gesien. Daarna het verskeie migrasies gevolg.

Baie van die geskiedenis van hierdie vroeë tye is met bonatuurlike elemente vervleg. So word die ontstaan van Nieu-Seeland gekoppel met die Polinesiese halfgod Maui. Volgens legende is die Suid-eiland Maui se kano en die Stewart-eiland sy anker. Terwyl hy op sy *waka* (kano) gestaan het, het hy sy ouma se kakebeen as hoek gebruik en

bloed uit sy neus (nadat hy homself op die neus geslaan het) as aas en het hy 'n reuse vis (die Noord-eiland, wat wel soos 'n vis lyk) gevang. In Maori staan die Noord-eiland gevolglik as "Te Ika-a-Maui" (die vis van Maui) en die Suid-eiland as "Te Waka-a-Maui" (Maui se kano), bekend. (Bassett et al 1998:11-12)

Maori kuns en kultuur het geïsoleerd van die wêreld tot 'n hoë vlak ontwikkel. Musiek, sang, dans en vertel van stories is baie geniet. Klere is gevleg van die algemeen beskikbare vlas en kunstig versier. Later is kunstige kerfwerk gebruik om figure en patrone met simboliese en historiese waarde op die *waka* aan te bring. Hulle krygskuns was goed ontwikkel. Die Maori was bedrewe landbouers en vissers en het metallurgiese kennis gehad. Hulle het *kumara*, 'n soort patat, saamgebring en verbou. (Sandall & Marlborough 2002:60-63; Bassett et al 1998:9-16; Buckland & Warwick 2000:92-94; Marquet & Beale 2002:20-21)

Tribal and family units were close and affectionate, but Maori cooked and ate members of other tribes defeated in battle. In a land without mammals, perhaps cannibalism did help satisfy the desire for meat. But it was also the ultimate degradation to members of rival tribes, and an old Maori insult goes: "The flesh of your grandfather still sticks in my teeth!" (Buckland & Warwick 2000:94)

Vanaf **1642 tot 1813** vind die "ontdekking" van Nieu Seeland deur die Europese wêreld plaas. (Bassett et al 1998:17-26; Buckland & Warwick 2000:95-98; Sandall & Marlborough 2002:64-65; Marquet & Beale 2002:22-23)

In 1642 kommandeer die Oos Indiese Kompanjie in Batavia (nou Djakarta) vir kaptein Abel Janszoon Tasman op om die bestaan van 'die groot suidelike kontinent' te ondersoek en dit te ontdek. Hy vaar Australië met sy twee skepe mis, stop kort oor op, wat vandag Tasmanië is. Daar hoor hy snaakse geluide en kry aanduidings dat die bewoners reuse is en pak op en vertrek vinnig.

Die 13de Desember sien hy vir die eerste keer die suidelike Alpe (naby Hokitika) maar besluit om 'n veiliger landingsplek te soek. Op 18 Desember 1642 loop Tasman hom vas teen ongeveer 22 kano's met redelik aggressiewe insittendes. Hulle verstaan mekaar glad nie. Om 'n onbekende rede het een van Tasman se skepe 'n kanonskoot

gevuur. Die volgende dag word een van Tasman se roeibote wat tussen die skepe beweeg het aangeval en vier van die ses seemanne word vermoor. Hulle vertrek dadelik en noem dit “Mordenaers Baij” (Later na die ontdekking van goud het dit “Golden Bay” geword). Nadat hulle teen die kus van die noord-eiland opgevaar het en weer Maori’s met spiese gesien het, vertrek hulle op 5 Januarie 1643 weg, van wat Tasman “Staten Landt” genoem het ter ere van die Staten Generaal van Nederland, sonder om ooit voet aan wal te sit. ‘n Paar jaar later het die Nederlandse regering dit herdoop na Nieuw Zeeland na aanleiding van die streek in Holland. Op wêreldkaart het die Latynse naam - Nova Zeelandia - gepryk.

Tasman is later gekritiseer vir sy oorversigtige houding en gebrekkige ondersoek van die nuwe ontdekte land. Sy verslag van die wrede “mordenaers” het egter verdere ontdekkers weg gehou vir 125 jaar.

Op 7 Oktober 1769 het luitenant James Cook se kajuitknaap uitgeroep dat hy land sien. Nicholas Young word vir sy oplettendheid vergoed deurdat die plek “Young Nick’s Head” genoem word en tot vandag nog so heet.

Twee dae later gaan Cook, twee wetenskaplikes en ‘n jong Tahitiese hoofman aan wal. Die feit dat die hoofman onmiddellik met die Maori’s kon kommunikeer bevestig die vermoede oor die herkoms van die Maori’s. Ten spyte daarvan word hulle nie baie vriendelik ontvang nie en was betrokke by verskeie skermutselings. Die Maori sien die ontdekkers as spoke of bose geeste (“goblins”).

Mettertyd het sommige Maori’s die Engelse ontdekkingsreisiger aanvaar as een of ander *rangitira* (hoofman) en het vriende geword met hom. Jare later vertel Te Horeta Taniwha hoe Cook vir hom ‘n spyker gegee het toe hy as seuntjie op die skip gegaan het. Hy het hierdie geskenk vir jare goed gebruik. “I kept this nail till one day I was in a canoe and she capsized in the sea, and my god was lost to me” (Bassett et al 1998:22) Met enkele onakkuraathede trek Cook ‘n kaart op en vertrek die 1ste April 1770.

Hy het by twee volgende geleenthede in Nieu-Seeland aan wal gegaan.

Min of meer dieselfde tyd het die Franse kaptein Jean de Surville, en in 1772 het kaptein Marion du Fresne, ook ontdekkingswerk gedoen. Hulle het kommunikasie- en kultuur-flaters begaan en so die gramskap van die bevolking op die hals gehaal.

Daarna was daar heelwat ontdekkingsreisigers wat hulle na Nieu-Seeland gewend het. Nog flaters is begaan. So is twee Maori hoofmanne in 1793 deur die Britte gevang en na

Sydney geneem om aan ander die kuns om met vlas te werk te leer. Natuurlik het die hoofman niks geweet van sulke “vroumens goed” nie, en hulle moes later maar teruggeneem word.

Robjagters was ook baie bedrywig langs die Nieu-Seelandse kus, maar het min aantekeninge gemaak in 'n poging om hulle jagvelde en bewegings geheim te hou en slegs Owen F. Smith van Amerika maak 'n bydrae t.o.v. Stewart-eiland se ligging en vorm.

In 1809 vind die Boyd slagting plaas. Nadat brigadier Boyd prisoniers van Engeland in Sydney afgelaai het gaan hy aan na Nieu-Seeland om hout op te laai. Tussen die Maori bemanning was 'n jong hoofman wat swaar gestraf is vir 'n mindere oortreding. Met hulle aankoms in Whangaroa baai het die jong hoofman in die geheim die plaaslike Maori gevra om hom te help om die *utu* uit te voer - 'n heilige wraakbeginsel. Gevolglik is al die bemanning en byna al die passasiers vermoor en opgeëet. Later het 'n groep wit walvisjagters op hulle beurt weer 60 Maori uit weerwraak vermoor.

Die jare **1814 tot 1838** was die tydperk van sendelinge en gewere. (Buckland & Warwick 2000:98-99; Bassett et al 1998:32-37; Sandall & Marlborough 2002:64-65)

Samuel Marsden, 'n leraar van Engeland, was 'n kapelaan in die bandiet kolonie in Australië. Hy loop van tyd tot tyd Maori raak en ontwikkel 'n hart vir hulle. In 1814 begin hy 'n Anglikaanse sendingstasie in die “Bay of Islands” in Nieu-Seeland. Die sendelinge is deur die hoofmanne verwelkom omdat hulle besef daar is heelwat te leer van die Pakeha (Europeërs), al was dit nie noodwendig godsdiens nie.

Weer is 'n hele paar flaters begaan. Daar is probeer om vir mense wat nie skoene dra nie die kuns van skoenmakery te leer terwyl die sendelinge nie ywerig was om die Maori taal aan te leer nie. Eindelik is gedreig dat die sendelinge uitgesit gaan word indien hulle nie gewere voorsien nie. Die sendelinge het gewere, handbyle en byle vir die plaaslike bevolking in die hande gekry.

Intussen het baie Maori's gesterf aan siektes wat met die Pakeha in die land ingekom het en die plaaslike bevolking geen immuniteit voor gehad het nie. Die witman se God is blameer vir die lyding en sterftes.

Dit was eers in 1823 wat die leraar Henry Williams erns gemaak het om die Maori taal te

bestudeer en te vertaal. Dit lei daartoe dat Maori begin lees en skryf. ‘n Paar hoofmanne begin nou as beskermhere vir die sendingstasies optree. Sendingstasies word plekke van veiligheid wanneer daar wrywing tussen strydlustiges ontstaan.

Behalwe dat die nuutgevonde vuurkrag gelei het tot groterskaalse bloedvergieting het die Maori so begin fokus op die verwerking van vlas vir ‘n inkomste dat die produksie van kos agterweë gebly het.

Maar:

The warriors, of course, took prisoners, and these slaves became a mobile food supply, especially during the winter months. (Buckland & Warwick 2000:99)

Die koloniale tydperk strek min of meer van **1838 tot 1854**. (Buckland & Warwick 2000:99-102; Sandall & Marlborough 2002:64-65; Bassett et al 1998:39-45; Marquet & Beale 2002:26-37)

Ter wille van wet en orde pleit die sendelinge en James Busby (Brittanje se verteenwoordiger ter plaatse) by die Britse regering om mag uit te oefen in Nieu-Seeland. Hulle pleidooi is versterk deur die feit dat die Franse vloot aandoen om hulle ondersteuning aan biskop Pompallier, van die Rooms Katolieke sending, te bewys. Die Britse regering was egter huiwerig.

Ene Edward Gibbon Wakefield neem in 1837 die inisiatief en stig die “New Zealand Association” en begin dadelik setlaars werf. Die volgende jaar sluit die Britse regering Nieu-Seeland in by die “New South Wales” kolonie.

Met die aankoms van die eerste ‘Wakefield’-immigrante vroeg in 1840, kom die huidige Nieu-Seeland effektief tot stand. ‘n Maand later is die “Treaty of Waitangi” deur 46 hoofmanne geteken of hulle *moko* (verkorte weergawe van gesigstatoeëmerke) is daarop gemaak. Daar was nie eenstemmigheid onder die hoofmanne t.o.v. die ondertekening van die dokument nie. Dit was nadat ‘n invloedryke hoofman wat die Britte goedgesind was gepraat het dat besluit is om voort te gaan met die verdrag. Kopieë van die ooreenkoms is gemaak en kruis en dwars deur die eilande geneem. In Mei het 400 hoofmanne dit geteken.

Die ooreenkoms het Brittanje soewereiniteit oor Nieu-Seeland gegee, het die Maori verseker van Britse beskerming en waarborg hulle “the full exclusive and undisputed

possession of their lands, estates, forests, fisheries and other properties.....” (Buckland & Warwick 2000:100) Die vertaling van die “Treaty of Waitangi” is nie korrek gedoen nie en dit het verwarring gebring. Hierdie foutiewe vertaling in Maori bring tot ‘n mate die geldigheid van die verdrag in gedrang - watter verdrag is onderteken, die Engelse- of die Maori weergawe? Watter dokument is die wetlik bindende dokument. Hierdie foutiewe vertaling het vele implikasies en beïnvloed baie aspekte van die lewe in Nieu-Seeland - polities, menseverhoudinge, ekonomies ens. Die afgelope dekades is daar baie warm debatte oor die interpretasie van die “Treaty” gevoer. (Binney 2001:91-148)

William Hobson was die eerste goewerneur en verklaar Britse soewereiniteit net voordat die Franse ‘n kolonie probeer stig. Meer immigrante word ingebring.

Vir twee jaar gaan alles goed. Maar daar was ‘n insident waar die Britte probeer het om ‘n ou hoofman, Te Rauparaha, te arresteer. Hy reageer toe deur die arresteerders te skiet. In 1845 breek daar toe ‘n jaarlange oorlog uit in Krorareka. Hoofman Hone (John) Keke kap in daardie tyd verskeie kere die Britse vlagpaal af.

Sir George Grey, die nuwe goewerneur met ‘n sterk militêre agtergrond, los die krisis op en bied besliste leiding. Dit lei daartoe dat hy later baie geliefd was onder die Maori. Nedersettings onder leiding van Skotse Presbiteriane, Anglikane Rooms Katolieke, asook andere word gevestig.

Goewerneur Grey lei Nieu-Seeland tot selfregering met die goedkeuring van ‘n grondwet deur die Britse parlement in 1852. Die twee kamer regering laat eindelijk nie veel ruimte vir Maori verteenwoordiging nie. Regering in die ses provinsies is bemoeilik deur onbegaanbare terrein en moeilike kommunikasie. Daar het soveel mense in die gevaarlike riviere verdrink dat verdrinking in Brittanje bekend begin staan het as “the New Zealand death”.

Goewerneur Grey lê die tuig neer.

Die tydperk van **1854 tot 1876** word gekenmerk deur die regering van die provinsies en oorlog. (Marquet & Beale 2002:40-44; Buckland & Warwick 2000:102-104; Bassett et al 1998:64-88)

Skaapboerdery en die houtbedryf begin op dreef kom. In die laat 1850's word redelike hoeveelhede goud in die Suid-eiland ontdek met al die legendariese verhale wat

rondom 'n goudstormloop ontstaan.

In Maart 1859 word die “Taranaki Volunteer Rifles” orkes in New Plymouth gevorm. Waarskynlik die eerste amptelike orkes in Nieu-Seeland.

Presies 'n jaar later eindig die 14 jaar lange vrede en begin 10 jaar van dood en verwoesting, genoem die Maori oorloë (sommige meen dit sal meer korrek wees om dit die Grondoorloë te noem).

Die Maori stamme sien is besig om hulle grond te verloor deurdat grond voor die voet opgekoop word deur die al groter wordende groep Pakeha asook grondverkope deur naïewe Maori.

From the 1860's, vast quantities of Maori-owned lands began to be confiscated or taken over by government officials and colonists. In 1840, Maori owned over 66 million acres of land in Aotearoa but by 1875 this had been reduced to less than 5% or 3 million acres. (Community Development Unit 2003:6)

Sonder Goewerneur Grey se positiewe invloed het verhoudinge tussen die twee groepe vinnig agteruit gegaan. Die “King Movement” in die sentrale Noord-eiland verenig die stamme onder een hoofman wat bydra om hul besware fokus te gee en hulle geveg om voort te bestaan as 'n ras ondersteun.

Na die “Taranaki War” was daar die “Waikato War” en weer 'n oorlog in Taranaki. Die gewilde en suksesvolle, afgetrede Grey word gevra om te kom probeer vrede maak. Die Maori wat in die stryd gewikkel was, was egter 'n jonger generasie met geen bande met Grey nie. Nie al die stamme het by die “King Movement” aangesluit nie. In die Rotorua omgewing veg die Arawa stam saam met die Britte en het 'n groot impak.

Die oorlog word uitgereg deur die ontstaan van twee nuwe fanatiese godsdienste ('n mengsel van tradisionele geloof en Christelike leerstellings) onder die Maori. Die Hauhau onder leiding van Te Ua het onder andere geglo dat sekere dreunsang hulle sal beskerm teen enige vyandige koeëls. Die Ringa-tu kultus (wat vandag nog bestaan) word gelei deur 'n bitter hoofman, Te Kooti, en saai verwoesting by Gisborne en ander ooskus nedersettings.

Grond is nou voor die voet gekonfiskeer en die Maori het sterk te na gekom gevoel met die onregverdige behandeling.

Aan die einde van die dekade se stryd was die Maori gedemoraliseer en hulle en die

Pakeha het bewus geword van die feit dat mensetal in Nieu-Seeland oor die algemeen aan die daal is.

In die afgelope dekade is daar 'n Waitangi tribunaal saamgestel wat sake aanhoor en regverdige kompensatie probeer bepaal. In Mei 2003 is die kompensatie vir die South Taranaki iwi uitbetaal en in September 2004 is daar weer miljoene dollars toegeken aan 'n *iwi* (stam) in die "Bay of Plenty" vir grond, regte en potensiële inkomste wat verloor is deur onregmatige optrede van Pakeha. Hierdie kompensatie en grondeise is 'n baie kontroversiële en verdelende saak wat steeds spanning bring tussen Maori en Pakeha.

Tog het Maori en Pakeha nooit weer na 1870 teen mekaar geveg nie en die Maori het verteenwoordiging in die regering gekry. Daar is nou gefokus op die opbou van die land en aandag is gegee aan paaie, spoorweë, telegraaflyne en die belangrikste, brûe. Saam met die ontginning van goud was skaapboerdery 'n opkomende bedryf.

Sir Julius Vogel as tesourier (en later eerste minister), leen oorsee geld om die ontwikkelinge te finansier en moedig die immigrasie van 100,000 Britte aan.

Met verbeterde kommunikasie- en vervoernetwerke het die regering van die land makliker geword. Die hoofstad word van Auckland na Wellington verskuif en in 1876 word die provinsies as regerende eenhede afgeskaf.

1876 tot 1907 was die era van selfregering en die welsynstaat. (Buckland & Warwick 2000:104-108; Bassett et al 1998:89-116) Naas die twee kamer regering was daar 'n Brits aangestelde goewerneur, of goewerneur-generaal, wat die Britse monargie verteenwoordig het en die eintlike staatshoof was. Die goewerneur-generaal moes alle wetgewing goedkeur en teken. Mettertyd het hierdie rol meer seremonieel geword, gestroop van enige politieke mag.

Hoewel Maori sedert 1867 deel van die regering was, was die regering steeds rassisties georiënteerd. Daar is gepoog om Nieu-Seeland 'n land vir wit mense te maak en verkieslik van Britse afkoms. Vooroordele teenoor die Chinese kom na vore deur 'n koppelasting wat elke nuwe Chinese immigrant moes betaal.

Vanaf 1877 is heelwat aandag gegee aan sosiale wetgewing. Skole moes gratis, verpligtend en sekulêr wees. In 1879 word elke man ouer as 21 stemreg gegee en in 1893 is Nieu-Seeland een van die eerste lande wat hierdie reg ook aan vroue toeken.

In die 1880's ontstaan 'n depressie waarvoor Vogel, met sy uitspattige spandering, geblameer word. Die verbetering in tegnologie verlig die finansiële druk omdat skaapvleis, weens verbeterde verkoeling, nou uitgevoer kon word.

Laat in die 1800's word die goudmyn- en skaapboerdery bedrywe aangevul met vlasmeules. Noord van Auckland het honderde immigrante van Joegoslaviese oorsprong versteende kauri bome ontgin vir die vervaardiging van vernis en linoleum. Hierdie "gumdiggers" het goeie pryse vir hulle produk gekry.

Werkersunies word in 1878 wettig en in 1890 vind die eerste staking deur hawewerkers plaas.

Die Liberale party kom in 1891 aan bewind en die legendariese, ietwat growwe, voormalige goudmyner, Richard John Seddon ("King Dick"), word Eerste Minister. Hy was baie gewild. Hy stel 'n arbitrasiewet daar om alle arbeidsdispute in die hof te beslis en voorkom so enige verdere stakings.

Seddon maak werk van grondhervorming en vestig Nieu-Seeland as 'n getroue lid van die Britse Ryk. Tydens die Boere oorlog in 1899 word 6 500 Nieu-Seelandse vrywilligers gestuur om onder Britse aanvoering te gaan veg. Seddon vestig Nieu-Seeland se outokratiese regering en wys 'n aanbod van die hand om deel te word van die "Commonwealth of Australia".

Die regering raak betrokke by verskeie besigheidsbedrywe soos pos, telegraafdienste, telefone, die spoorweë en meeste van die "Bank of New Zealand" se aandele word opgekoop.

Die belangrikste Seddon nalatenskap is die daarstel van ouderdomspensioen in 1898. Dit was die begin van die sosiale welsynwette waarvoor Nieu-Seeland wêreldwyd bekend geword het.

It was a law that went beyond a law, helping shape a piece of the New Zealand character - one that absolutely refuses to worry unduly about the future. One story told was that of an elderly South Island miner, who was visited in his isolated cabin by an old friend. The friend asked if there was something he could do to make the miner's final years more comfortable. "No thanks", the old man said. "Dick's seen to all that." (Buckland & Warwick 2000:108)

Seddon sterf in 1906 in die tuig.

Gedurende **1907 tot 1945** vind die verskuiwing in Nieu-Seeland se status plaas: van kolonie tot gemenebes, of dan susterstaat, van Engeland. (Bassett et al 1998:146-184; Buckland & Warwick 2000:108-112)

Weens Nieu-Seeland se ligging en die gebrek aan goeie kommunikasienetwerke het vele gebeure op die eilande vir die res van die wêreld onbekend gebly. So was daar die eksentrieke boer wat in 1903 of 1904 'n selfaangedrewe vliegtuig gebou en gevlieg het - min of meer dieselfde tyd toe die Wright broers geskiedenis gemaak het.

Ontwikkeling t.o.v. sosiale wetgewing was gevorderd en Frank Parsons, 'n politieke wetenskaplike, merk op: "New Zealand is the birthplace of the Twentieth Century".

In 1907 was die "onafhanklik wordings" 'n formaliteit wat niks weggeneem het van die lojaliteit teenoor Brittanje nie.

1912 en 1913 was bekend vir stakings en industriële woelinge wat byna tot 'n rewolusie gelei het. In Oktober 1914 en Jan 1915 vertrek ongeveer 8 000 Nieu-Seelanders om te gaan help om die aanslag van die Turke op die Suez kanaal teen te staan. Op die Gallipoli skiereiland maak die Nieu-Seelandse en Australiese magte 'n groot verskil, maar ly ook groot verliese. Daar het 8 587 ANZAC ("Australian-New Zealand Army Corps) manskappe gesterf en 25 000 was gewond. "Anzac day" word jaarliks op die 25ste April in beide lande deur 'n vakansiedag herdenk.

Later in 1915 het 'n Nieu Seelandse afdeling in Frankryk geveg en 'n brigade het by die Britte in Palestina aangesluit. 17 000 van die ongeveer 100 000 Nieu-Seelandse manskappe wat betrokke was in die Eerste Wêreldoorlog sneuvel. 'n Groot verlies vir 'n land met 'n bevolking van net oor 'n miljoen. Gedurende die oorlog begin Nieu-Seelanders vereenselwig word met die vluglose voël, die kiwi, en begin bekend staan as Kiwi's.

In 1918 breek 'n griep-epidemie uit. Weens laer immuniteit het heelwat meer Maori gesterf as Pakeha. Dit lei tot die Ratana geloof se ontstaan. Hierdie kerkgroep het tans ongeveer 30 000 lede.

Tussen die wêreldoorloë ondergaan Nieu Seeland al die tegnologiese en kulturele ontwikkelinge wat die res van die wêreld geniet en in 1928 vind die eerste vlugte oor die Tasmaniese see plaas.

Die Maori volk begin om hulleself weer op te bou, hulle stem te laat hoor en hulle tradisies te laat herleef. (Bassett et al 1998:130-145)

Weens afhanklikheid van die Britse markte lei die land swaar onder die depressie van 1929. Streng ekonomiese maatreëls lei tot gewelddadige onrus in die arbeidsektor.

Daar was geen werkloosheids- of ongeskiktheidsvoordele beskikbaar nie.

Some of the men suffering from asthma, arthritis, rheumatism and epilepsy took from 8 o'clock to noon to cover two miles to report for duty; one woman pushed her husband in a wheelchair to Bottle Lake to call for him again in the evening. This was administrative incompetence, but there was no invalidity pension, and the principle laid down was 'no pay without work. (Buckland & Warwick 2000:110)

Die nuwe Arbeidersparty, onder leiding van Michael J. Savage, kom in 1935 aan bewind.

Change was promised by a very ordinary man. He was an Australian who came to New Zealand when he was young. He did not seem especially clever but he always seemed to talk common sense. He understood the hopes and needs of average people. (Bassett et al 1998:170)

Ten spyte van vrese word die nuwe beleidsrigting meer bepaal deur Franklin D. Roosevelt as deur Karl Marx.

In die twintiger en dertiger jare vind groot ontwikkelinge plaas op die vlak van kuns, kultuur en sport (waarvan die gewildste rugby is).

Toe Brittanje oorlog verklaar teen Duitsland op 2 September 1939, het Nieu-Seeland die verklaring 'n uur en 'n half later self herhaal. Minister Savage verklaar: "Where Britain goes, we go! Where she stands, we stand!"

'n Paar maande later is hy oorlede en word vervang deur 'n voormalige dokwerker, Peter Fraser. Byna 200 000 Nieu-Seelanders is oorlog toe en meer as 10 000 het nie lewendig teruggekeer nie. Ironies genoeg was dit die magte van die Verenigde State wat die Kiwi's se tuisland beskerm het toe daar in 1941 oorlog verklaar is teen Japan. Dit lei daartoe dat baie Amerikaners in Nieu-Seeland gebaseer en opgelei is. In 1942 is Amerika dan die eerste land buite die Britse gemenebes wat volle diplomatieuse status

aan Nieu-Seeland verleen.

Fraser se Arbeidersparty lei die land in 'n rustige tydperk in die na-oorlog jare. Beperkings op invoere verhoed goedkoop produkte om die land in te kom. Dit lei daartoe dat die Nasionale Party in 1949 onder Sydney Holland aan bewind kom.

Kuns en kultuur floreer in die dekades na die oorlog.

In 1950 word Nieu-Seeland een van die min demokratiese lande om 'n vaartbelynde eenkamer regering daar te stel.

Die afgelope veertig jaar begin Nieu-Seeland haarself toenemend as 'n "Pacific nation" ervaar en besef dat Groot Brittanje nie meer vertrou kan word om markte en beskerming te verleen nie. In 1951 sluit die land by Australië en die VSA aan met die ondertekening van die ANZUS wedersydse sekuriteits-ooreenkoms. Hulle is ook lid van SEATO (Southeast Asia Treaty Organization) en stuur troepe na Maleisië om guerillas teen te staan en ook na Viëtnam onder leiding van die VSA. Onder groot kontroversie word die troepe in 1972 onttrek.

Gedurende die 1960's is daar programme om meer Britse immigrante na die land te lok. Die immigrante was nie altyd ewe gewild onder die burgers nie. Daar was ook 'n verbod op nie-blanke Britse immigrante.

Immigrasie kan as volg opgesom word:

1840-1859: Skotse, Engelse, Franse en Duitse immigrasie met behulp van die "New Zealand Company"

1860-1869: Chinese immigrante a.g.v. die goudstormloop in Otago

1870-1879: heelwat Skandinawiërs en Duitsers arriveer

1930-1939: voor die Tweede Wêreldoorlog kom 'n hele klomp Duitse Jode aan

1940-1949: as uitvloeisel van die Tweede Wêreldoorlog ontvang die land Poolse vlugteling en Britse wesies.

1950-1959: Nederlandse en Hongaarse immigrante en vlugteling kom in.

1960-1969: Samoane en Tongaanse werkers word ingebring om in arbeidstekort te voorsien

1968-1977: 'n Aantal vlugteling van Tjeggoslowakye word aanvaar.

1975-1980: Vlughtelinge uit Kambodja, Laos en Viëtnam vloei in.

1981-1989: Irakse vlughtelinge soek in Nieu-Seeland 'n veilige hawe.

1991-1996: 'n Golf van Asiese besigheidsmigrasie vanaf China, Taiwan en Hong Kong en vlughtelinge van Somalië en Bosnië sit voet aan wal.

1999-2000: Vlughtelinge kom uit Kosovo aan. (Marquet & Beale 2002:54)

Sedert 1997 is daar permanente verblyfreg toegeken aan 23 700 Suid-Afrikaners en 2 958 mense uit Zimbabwe. In die jaar 2001/2002 was Suid-Afrika vierde op die ranglys (met 4 303 mense) van die lande waaruit immigrante na Nieu-Seeland kom. China is eerste (8 750), dan Indië (8 430) en Groot Brittanje lê in die derde plek (6 593). (New Zealand Immigration Services 2004)

Gedurende Julie 1967 word oorgeskakel na die desimale stelsel en 'n halwe pond het een Nieu-Seeland dollar geword en alle rassistiese onderskeiding word uit die wetgewing gehaal. Tog is vier Maori setels behou.

Dit was ook die jare waartydens Nieu-Seeland baie bewaringsbewus geword het. Daar was groot teenstand teen 'n hidro-elektriese skema in Fiordland en aluminium smelterye wat in Bluff gebou sou word. Nieu-Seeland het wêreldwyd koerantopskrifte gehaal met teenstand teen Franse kern-toetse in die Stille Oseaan.

Die Arbeiders en Nasionale partye neem basies om die beurt verantwoordelikheid vir die regering. Nadat Norman Kirk aan bewind gekom het word daar beheermaatreëls t.o.v. immigrasie ingestel. Die gratis "accident insurance program" (ACC) word ingestel. Enige mediese onkoste wat die gevolg van 'n ongeluk is (van in die huis val en jou rug seermaak tot 'n motorongeluk) word gedek. (Dit geld selfs vir buitelandse toeriste). Ekonomiese agteruitgang lei tot al groter lenings wat in die buiteland aangegaan word. In 1975 poog Muldoon om die inflasie en werkloosheidsituasie te hanteer deur verdere beperkings op immigrasie te plaas. Die Nieu-Seeland dollar beleef 'n hele paar devaluasies.

Die 1981 Springbok rugby toer was 'n traumatiese ervaring vir die land. Die land was diep verdeel tussen diegene wat sterk gevoel het oor Suid-Afrika se apartheidsbeleid en diegene wat gevoel het dat sport en politiek van mekaar geskei moet word en goeie rugby wou sien. Daar was demonstrasies by al die wedstryde.

Rosemary du Plessis (Spoonley et al. 1994) gaan selfs so ver as om te beweer dit was 'n opstand teen en verwerping van die tradisionele plek wat rugby in die Nieu-Seelandse samelewing gehad het. The anti-tour protests of 1981 were not just about the politics of sporting contacts with South Africa but about the reflection of the traditional place of rugby in New Zealand society and the way it has shaped the personal and national identity of many New Zealand men. This was why emotions ran so high during the 1981 Springbok Tour. What was at stake was the institution of rugby as a key facet of New Zealand society, an institution which has had a major impact on the character of most New Zealand males who have participated in it at primary and secondary school, even if they were not adult players of the game. (Spoonley et al. 1994:110)

In 1984 neem David Lange op 41jarige ouderdom as die jongste eerste minister vir die Arbeidersparty by Muldoon oor.

Lange verbied alle besoeke van vaartuie wat kernaangedrewe is of wat enige kernverwante produkte vervoer. Dit bring konflik met Amerika, wat in 1986 lei daartoe dat Amerika formele verbintenisse om Nieu-Seeland te help beskerm, beëindig. 10 Julie 1985 word die skip "Rainbow Warrior" van die Greenpeace organisasie (wat besig was met 'n anti-kern protesaksie) in die Auckland se hawe gesink deur die Franse geheime diens, met die verlies van 'n lewe. Die Rainbow Warrior sou na Mururoa vaar om die Franse se kerntoetse te probeer keer.

Buitelandse skuld en inflasie word met moed en sukses aangepak deur 'n paar opeenvolgende regerings.

In 1996 word die MMP (Mixed Member Proportional) verkiesingsstelsel aanvaar. Daar word gestem vir die party en vir 'n verteenwoordiger. Dit maak die regering meer verteenwoordigend.

Deur al die politieke krisis en sosiale stryd en die feit dat die land steeds baie kwesbaar is met 'n klein en brose ekonomie, het Nieu-Seelanders 'n groot vertroue in hulle land en die toekoms. Hulle optimisme word gesien in 'n besondere trots op die

land en alles wat bereik word.

Sprekend is die feit dat hulle na hulle land as die “Godzone” verwys.

New Zealanders still tell the story of dynamic Prime Minister Seddon who, at the completion of a triumphant tour of Australia in 1906, boarded his ship and headed east again across the Tasman Sea. With the cheers and toasts of Australians ringing in his ears, the “fighting premier” was filled with quiet but joyful anticipation at the thought of getting under way. He sent a telegram saying he was leaving for “God’s own country.” (Buckland & Warwick 2000:119)

Nadat Seddon die telegram gestuur het, het hy by sy vrou op die dek van die skip gaan sit, sy kop vooroor laat sak, en is oorlede. In ligte trant word gewonder of hy die verskil kon agterkom tussen sy aardse bestemming en die bestemming waarby hy eindelijk uitgekom het.

4.1.1.2 *Suid-Afrikaanse Indrukke van Nieu-Seeland*

Na die kort historiese oorsig word daar nou gepoog om ‘n gevoel, ‘n beeld, te skep van hedendaagse Nieu-Seeland.

Die volgende indrukke van Nieu-Seeland is sosiaal konstruksionisties gevorm deur gesprekke met Suid-Afrikaanse persone en soms verryk en uitgebrei deur sosiologiese en ander perspektiewe vanuit Nieu-Seeland.

Die indrukke wat ‘n Suid-Afrikaner het van Nieu-Seeland hang baie af van gemoedstemming, in watter fase van aanpassing die persoon/gesin is, die redes waarom na Nieu-Seeland gekom is, sosio-ekonomiese omstandighede, persoonlike ondervindinge en nog vele ander faktore. Dus is indrukke van ‘n plek, sy mense, gebruike en kultuur altyd subjektief, plek-, tyd- en persoonsgebonde.

Weerskante van die gemiddelde, en myns insiens gebalanseerde, houding kry ‘n mens dat Suid-Afrikaanse immigrante in Nieu-Seeland strooipop taktiek aanneem jeens die Kiwi’s en teenoor Suid-Afrika. Daar word ‘n versameling gemaak van die negatiefste

kenmerke en swakste eienskappe (die strooipop) en dan word dit aangeval, afgeskiet en aan die brand gesteeek.

Oor die algemeen gesien is dit diegene wat hulle besluit om te emigreer uit Suid-Afrika wil regverdig, wat verval in 'n slegmaak van hulle vaderland. Om al die verlange, aanpassing, eensaamheid, stryd en verliese wat in die proses gely is (finansieel, sosiaal, kultureel, kerklik en persoonlik) te regverdig, word die Suid-Afrikaanse samelewing so donker as moontlik geskets en onthou. Misdaad en geweld word uit verhouding opgeblaas, ekonomiese realiteite word swartgallig geïnterpreteer, die regering en administrasie van die land word as totaal ineengestort en korrup voorgestel en so word temas soos onderwys, rasseverhoudinge, HIV/VIGS, werksgeleenthede en ander, van die negatiewe kant af belig. Hoe meer redes waarom Suid-Afrika nie 'n goeie land is om in te bly nie, opgestapel kan word, hoe makliker is dit om jouself te verseker dat jy die regte besluit geneem het.

Dit is hartseer omdat daar baie Kiwi's is wat gevolglik met 'n skewe, pessimistiese en donker prentjie van Suid-Afrika rondloop. Vir 'n Suid-Afrikaner is dit soms moeilik om jou vorige tuiste in hierdie karikatuuragtige beskrywings te herken.

Aan die ander kant van die spektrum is daar diegene wat Nieu Seeland en die Kiwi's van 'n kant af verkleineer en afbreek. Gebore uit nostalgie, 'n misplaaste kultuurtrots of 'n reaksie teen die besondere nasietrots en patriotisme van die Kiwi's, word alles en die manier waarop alles gedoen word uiters krities benader. "Hierdie lot weet darem nie hoe om wors te maak nie, basaar te hou nie, hulle kan darem nie bestuur nie" Uit hierdie groep se monde kom die indrukke dat Kiwi's lui is, onbetroubaar is, arrogant is en sommer net 'n moeilike tipe mens is om mee saam te werk.

Nieu-Seeland se weer en natuurskoon word vergelyk en word geplaas in 'n slegte tweede plek teenoor Suid-Afrika.

In alle billikheid moet ook genoem word dat die gemiddelde Suid-Afrikaner se vermoëns, karakter, werketiek en lewenshouding ietwat oorskat word. Groot klem word gelê op Suid-Afrika se positiewe punte en dikwels word die Afrikaner se bydrae daartoe onderstreep.

lewers tussen hierdie twee pole van of Suid-Afrika, of Nieu-Seeland af te kraak, gaan ek

nou poog om 'n paar indrukke van Nieu Seeland en haar mense te gee vanuit 'n Suid-Afrikaanse perspektief.

Nieu-Seeland is sonder twyfel 'n **eerste wêreldse** land, met 'n lewensuitkyk wat grootliks **postmodernisties** is. (Vgl 2.1.3.3 en 2.1.3.4 vir 'n opsomming van postmodernisme en die praktiese gevolge van postmodernisme in 'n samelewing.)

Dit is dus 'n land met goeie en effektiewe infrastruktuur in plek. Die sisteme wat bestaan werk goed en lewer resultate. Dit is vir die meeste van ons amusant wanneer 'n Kiwi kla omdat 'n diens stadig gelewer word, wanneer ons in Suid-Afrika nie eers so 'n diens gehad het nie.

Oor die algemeen gesien is dit 'n **relatief welvarende** land. Tog wil dit voorkom of welvaart gebalanseer word deur 'n klem op 'n sinvolle, eenvoudige lewenswyse.

The Kiwis certainly seem to live well enough. Nearly every New Zealander has a telephone, television, plenty of appliances, good plumbing, a car, excellent and inexpensive food and shelter, and easy access to a countryside of unparalleled loveliness. On an international standard, wages seem much lower than those for comparable work in the U.S. and Canada. As the *Wall Street Journal* pointed out, "It's hard to find a neighbourhood that is either blatantly rich or brutally poor." (Buckland & Warwick 2000:88)

Kapitalisme en 'n verbruikerskultuur is egter besig om in te sluip en ook 'n al groter wordende gaping tussen ryk en arm te skep.

Om die omvattende welsynsprogramme (die welsynstaat) in stand te hou is daar deur verskeie opeenvolgende regerings hoë belastings gehef.

The effect of this, critics have suggested, has been to keep everyone within narrowly defined limits of rich and poor, acting also to maintain a strict egalitarian attitude. More recently, while maintaining its commitment to social welfare, the Labour Government has ventured to loosen the once tightly controlled economy. New Zealanders now pay a lower rate of direct

taxation in exchange for a sales tax. Some international critics of New Zealand have suggested that this egalitarian system also acts to maintain a strict egalitarian attitude among its citizens - a disposition that is not at all inclined to approve eccentricity or to reward any sort of brilliance. In fact, they say, the average New Zealander is apt to be very suspicious of the oddball, particularly one who demonstrates any sort of successfully innovative approach to anything. (Buckland & Warwick 2000:89)

Vanuit Kiwi perspektief het “slim” en “oorspronklik” dikwels ‘n negatiewe ondertoon. Gou word ook na die buitengewone verwys as “flash”, in die sin van spog, vermakerig en dalk oordoer.

Hierdie sentiment is besig om te verander en daar word tydig en ontydig veel gemaak van die sogenaamde “Kiwi ingenuity”. Enige vernuftigheid en vindingrykheid word ingespan in die opbou van ‘n selftrots.

As ‘n land wat eens gesien is as ‘n buitelandse plaas van Engeland en wat nie geseënd is met baie minerale (soos Australië) nie, moet Nieu-Seeland sterk leun op menslike hulpbron-talent en dit wat die grond bied. Brittanje as ‘n groot en belangrike afsetgebied is verloor toe die land deel geword het van die Europese mark.

Die verswakkende bande (ekonomies) met Engeland en die relatief sterker bande met Amerika kan waargeneem word in ‘n subtiele skuif na ‘n verbruikerskultuur.

Die algemene Nieu-Seelander is redelik **polities korrek**. Die meeste mense is sensitief en ingelig t.o.v. heersende kwessies. Hier gaan slegs verwys word na rasseverhoudinge, geslagtelike gelykheid en omgewingsbewustheid.

Op die oppervlak is *rassisme* ‘n groot taboe.

Although the country's record on race is hardly unblemished, it is decidedly not a racist society today. In fact, it is difficult to imagine the stalwart, optimistic, fair-minded New Zealander of today as hating anything outside of poverty, war, and injustice. (Buckland & Warwick 2000:91)

Selvs ouer, meer konserwatiewe Kiwi's het 'n gematigde, akkommoderende houding en 'n afkeur in rassisme.

Tog: Stereotypical reactions still exist, and members of what is otherwise an almost classless society still manage to look down on - or perhaps away from - the Maori. (Buckland & Warwick 2000:91)

Volgens my is dit 'n baie raak beskrywing. Dit is nie 'n geval dat daar neergekyk word nie. Daar word eerder weggekyk. In sommige gesprekke sal persoonlike afkeur van sekere Maori gewoontes en gebruike genoem word.

Die "Treaty of Waitangi" word dikwels 'n politieke speelbal gemaak. Daar is oor die algemeen 'n weerstand aan die opbou in die Pakeha t.o.v. die oënskynlike voortdurende regstellende aksies en groot kompensasie wat aan Maori iwi's (stamme) uitbetaal word. Die indruk bestaan dat Maori t.o.v. voordele (soos gesondheid en opleiding) voorgetrek word. Daar is op heelwat terreine uitsonderings, of dan twee stelle riglyne: een vir Pakeha en een vir Maori. Hierdie weerstand het duidelik geword toe die opposisie 'n 'een wet vir alle Nieu-Seelanders' standpunt inneem en onmiddellik as gevolg van die standpunt, volgens meningspeilings, meer gewild was as die regerende party.

Dit gaan verder as die Maori. Immigrante oor die algemeen kom van tyd tot tyd ter sprake. Sommige politieke leiers gebruik verdagmakery teenoor immigrante as 'n veldtog hulpmiddel. Die gevoel oor die algemeen is dat dit gaan oor immigrante wat glad nie, of min, Engels magtig is nie, nie werk het nie en dan gebruik maak van welsynsvoordele. Vooroordele bestaan bv. teenoor Asiërs se motor-bestuursvermoë. Met werkloosheid op die laagste vlakke ooit vervaag die debat 'n bietjie. Die indruk dat immigrante Kiwi's se werk vat hou nie meer water nie.

Teenoor Suid-Afrika gesien is Aotearoa/Nieu-Seeland 'n land met uiters lae vlakke van rassisme. Op grondvlak is menseverhoudinge natuurlik, goed en daar is min tot geen diskriminasie nie.

Groot klem word gelê op *geslagtelike gelykheid*. Die staatshoof is 'n vrou, die meeste

hoë profiel politieke poste asook dié van hoofregter word deur vroue beklee. Die deursnee Kiwi vrou is 'n sterk figuur wat weet wat sy in die lewe wil hê en is bereid om daarvoor te werk. Beleidmakers strew na die daarstel van gelyke geleenthede en die skep van 'n ruimte wat die vrou in geen opsig beperk op grond van haar geslag, en die man bevoordeel op grond van sy geslag nie. Dus kan dit as 'n feministiese samelewing beskryf word. Hierdie feminisme sluit grootliks aan by Russell & Carey (2003) se beskrywing van postmoderne of "poststructuralist" feminisme.

Poststructuralist feminism brought a renewed emphasis on the *plurality* of women's experience as opposed to the idea that women as a group are 'unified' with an 'inherent sameness'. Reflecting the broader poststructuralist position, there is scepticism within poststructuralist feminism about the usefulness of conceiving of 'women' as a single group. These feminists challenge the established categories of sex, class, race/ethnicity, and place an emphasis on the multiplicity of meanings in regard to identity. Poststructuralist feminists have stated that there are multiple and particular ways in which all operations of power need to be destabilised in each woman's life. (Russell & Carey 2003:87)

Op die oog af wil dit lyk asof vroue in beheer is. Dit beteken natuurlik ook dat hulle die meeste verantwoordelikheid dra en blaam as dinge verkeerd gaan. Dit lyk nie asof die mans te ontsteld is oor die stand van sake nie - solank hulle genoeg ruimte gegee word om hulle manlike dinge te doen.

An Auckland mother of two disputed the contention that her husband was, ..., a dish rag. "That's rubbish!" she exclaimed. "I often let him go off and do his thing."

She prevails because she generally has more verve than the male, she is better versed in psychological struggle, she believe she has - historically - been on the losing side so she wants to win, and she is happy to make a scene to do so. Most New Zealand men would rather face certain death than be publicly disagreeable.

Moral failure is, I think, something of which New Zealand men (to their credit) have a horror. (Wilson 2004:49-50)

Vir die meeste Suid-Afrikaners (vroue en mans) is dit 'n vreemde opset. Wanneer die Suid-Afrikaanse mans met hulle Kiwi vriende daaroor praat is daar min begrip. 'n Groep mans ry na 'n 'Promise Keepers' naweek. "Ja, toe sê ek vir die manne (Kiwi's), julle moet vir 'n slag julle vrouens vasvat. En hulle het dit nie verstaan nie....." By 'n braai sê 'n ander Afrikaner: "Nee, wat, in my huis sit ek my voet neer, in jou huis sit jou vrou elke keer haar voet neer."

Selfs die Suid-Afrikaanse vroue frons oor hulle Kiwi susters se lewenshouding. Oor 'n tydperk gesien is daar tog tekens dat die nuwe samelewing vir sommige Suid-Afrikaanse vroue die ruimte skep om 'n beter magsbalans in die huis daar te stel.

Die verskil tussen die twee samelewings lei daartoe dat Suid-Afrikaanse mans gou die chauvinis etiket om die nek gehang word.

Nadat dit alles gesê is, is dit vreemd en word dit duidelik hoe sterk die invloed van die verlede op die hede is, wanneer studies toon dat hoe meer verander, hoe meer bly dinge dieselfde, veral wat die rolverdelings in die huis betref. (Bell 2001:52-67) Hoewel dit baie verbeter het kry vroue steeds nie dieselfde salarisse as mans nie. Mans ervaar druk, groepsdruk en werkgewersdruk, wanneer hulle tyd by die werk wil afvat om verantwoordelikhede by die huis met sy vrou te deel, bv. om die beurt by 'n siek kind tuis te bly. Huiswerk (huishouding behartig) en kinders grootmaak word steeds gesien as natuurlike (daarvoor gebore) en wenslike verantwoordelikhede van die vrou, ongeag die feit dat dit 'n dubbel-inkomste huishouding mag wees en die vrou dalk meer ure in die formele arbeidsektor bestee. In die meeste gevalle sal mans betrokke raak op eie terme en voorwaardes wat bepaal word deur eie behoeftes en nie die behoefte van die gesin nie. Ruth Habgood som op: "Everyday life in New Zealand households and elsewhere is likely to remain unequal for some time yet." (Bell 2001:67)

Uiteindelik is daar dus nie so groot verskil tussen die Suid-Afrikaanse en die Kiwi benadering tot geslagtelike gelykheid nie. Die verskil lê dalk daarin dat die Suid-Afrikaanse vrou voel sy moet die verantwoordelikheid dra om 'n goeie vrou te wees terwyl die Kiwi eweknie besluit het om die verantwoordelikheid te dra sodat dinge vlot. In

beide gevalle is die lewe vir die mans redelik gemaklik.

Nieu-Seeland en sy mense is albei baie *groen*.

Die landskap is pragtig en feitlik reg deur die jaar groen. Die mense en die regering is baie omgewingsbewus. Weens die eilande se relatiewe lang isolasie voordat mense, vreemde diere en plante aan wal gekom het, is dit 'n sensitiewe ekosisteem. Nieu-Seeland het gevolglik een van die beste biologiese “grensbeheer” sisteme in plek. Daar word geen moeite en onkoste ontsien om te voorkom dat vreemde spesies die land binnekom en die ekosisteem versteur nie. Dieselfde toewyding word gesien wanneer daar wel 'n vreemde spesie ingekom het en uitgeroei moet word. Sommige foute van die verlede kan nie so maklik reggestel word nie en so is die ingevoerde wesel besig om die kiwi (voël) tot op die rand van uitwissing te bring.

Daar is voortdurende monitering om vreemde, skadelike spesies in die natuur op te spoor.

Die verbod op vasmeer van enige vaartuig wat radio-aktiewe stowwe vervoer of daardeur aangedryf word staan steeds. As gevolg daarvan is handelsverhoudinge met Amerika wankelrig. Australië het onlangs 'n gunstige handelsverdrag met Amerika gesluit, wat nie vir Nieu-Seeland aangebied is nie. Met die vooruitsig dat alternatiewe bronne van energie gevind sal moet word is die kernkrag debat altyd lewendig.

'n Tyd gelede het die regering 'n “fart tax” (soos dit bekend begin staan het) oorweeg. Vee sou dan per kop per jaar belas word vir alle gasse vrygestel. In Nieu-Seeland met meer as 40 miljoen skape en heelwat beeste, takbokke ens. is diere die grootste vrystellers van gasse wat skadelik is vir die osoonlaag. Hierdie “wind laat” belasting sou dan gebruik word vir navorsing om die uitlaat van die gasse na te vors en te probeer verminder. Na hewige protes (o.a. het 'n minister met 'n trekker teen die trappe van die parlamentsgebou opgery) is die wetgewing laat vaar en is besluit om alternatiewe befondsing vir die navorsing te soek.

Die mate waartoe die publiek saamwerk om die omgewing te bewaar is besonders. Vrywilligers neem deel aan skoonmaakveldtogte, duin bewaringsprojekte, uitroei van

indringerplante en die herbeplanting van Mount Maunganui na 'n verwoestende brand en so kan die lys aangaan.

In Nieu-Seeland voel 'n mens **veilig** en is minder paranoïes ten opsigte van mense om jou en besighede waarmee besigheid gedoen word. Mense vertrou mekaar en tree met groter integriteit op.

In Brokkies (weeklikse e-nuusbrief van die Afrikaanse Klub van Nieu-Seeland) uitgawe van 23/9/2004, staan: (Net ingeval jy al begin twyfel het waarom jy die groot tree oor die breë see na Nieu-Seeland gegee het.....) Ons hoor toe mos gister op die nuus dat die een of ander verslag aangetoon het dat Nieu-Seeland die derde minste korrupsie ter wêreld het. Verder is die werkloosheidsyfer die laagste wat dit in sestien jaar was en misdaad het die laagste vlakke in twintig jaar bereik. Nou ja toe..... Hoe's daai vir kwaai statistiek! En heel gerusstellend, sou mens kon sê!

Die samelewing is nog nie gedesensiteer t.o.v. geweld en misdaad nie. Die meeste geweld haal die koerante en die nuus. Die vlak van geweld wat tydens misdaad gebruik word is ook laer as waaraan ons gewoond was. Gewapende roof word met skroewedraaier en messe uitgevoer. Wanneer 'n vuurwapen betrokke is reageer almal met afgryse.

'n Paar praktiese voorbeelde: Tjekboeke en kredietkaarte word met gewone pos gestuur. Goedere wat defektief is of binne waarborg breek word sonder enige vrae teruggeneem - in sommige gevalle selfs sonder dat 'n strokie getoon kan word as bewys van aankoop en aankoopdatum. Selfone het nie geheime kodes wat ingesleutel moet word voordat die instrument gebruik kan word nie - as 'n selfoon aangeskakel word, is dit gereed om gebruik te word. Woonhuise het nie diefwerings en hoë ge-elektrofiseerde heinings nie - houtheinings is vir privaatheid en nie veiligheid nie. "Honesty boxes" word gebruik by onbemande plaasstalletjies langs die pad. Jy kies wat jy wil koop, gooi die geld in 'n boksie en ry.

In Papamoa (die dorp waar ons bly), soos in baie ander dorpe, maak die polisiestatie 17:00 toe. By die gebou is 'n kommunikasiestelsel wat jou in kontak kan bring met die hoofstasie in Tauranga of iemand op bystand. Die Polisie is nie 'n gewapende mag nie.

En so kan die lys nog baie langer gemaak word.

Die Kiwi's verstaan nie die konteks waaruit die Suid-Afrikaners hier aankom nie. Ook gebeur dit dat ons instelling 'n struikelblok in verhoudinge word. In November 2003 skryf ek in my dagboek t.o.v. ons huisbou aksie: *Ek besef dat my (Suid-Afrikaanse?) agterdog en amper verwag dat elke tweede ou ons iewers gaan wil inloop die werksverhouding met Mike negatief beïnvloed.*

Dit is 'n land en 'n gemeenskap wat besonder gefokus is op **kinders**.

Baie tyd, energie en geld word in opvoeding bestee. Uitkomsgebaseerde onderrig word baie suksesvol toegepas aangesien die hulpbronne en onderwysersopleiding baie goed gedoen word. Skool is gratis. Sommige skole vra 'n donasie van ongeveer NZ\$40 per jaar.

Die gemeenskap reël pret dae vir kinders wat meestal gratis is. Daar is altyd 'n goeie balans tussen gratis aktiwiteite en aktiwiteite wat geld kos. Oor die algemeen gesien is daar niemand wat groot finansiële gewin uit 'n pret dag kry nie. Dit is vir die pret van die kinders.

Openbare plekke soos banke, winkels, lughawens, ens het dikwels kindervriendelike ruimtes met speelgoed ens.

In die skole en in die samelewing word kinders met respek behandel. Daar word meestal na kinders verwys as "little people" en nie as "children" nie. Daar heers 'n filosofie wat aan die ander kant van die spektrum staan van die 'kinders moet gesien en nie gehoor word' benadering. Dit bied vir kinders ruimte om te ontdek, te bevraagteken, 'n identiteit te ontwikkel. Oor die algemeen gesien word daar baie meer keuses aan die kinders oorgelaat. Wanneer die kind 'n keuse uitoefen word die keuse gerespekteer. Dit vra baie meer geduld en ander insette van ouers en onderwysers wanneer die keuse verkeerd is, aangesien die gevolge van die keuse toegelaat word om te ontwikkel terwyl die kind steeds ondersteun en begelei word.

Hierdie ander benadering tot kinders vra verandering in die meeste Suid-Afrikaners se

houding. My Suid-Afrikaanse medenavorsers het dit so verwoord:

As die kinders by die skool is en hulle bevraagteken alles en hulle het die reg om dit te doen en daar is nie werklike..... bestuur of hiërargiese vorm nie, hulle is maar deel van alles en hulle kom by die huis en jy het nog jou militêre benadering van: sit en luister en praat en spring as ek sê spring. Dan gaan dit mos die kind ontsettend verwar en hy gaan rebelleer. En ek dink mens moet..... ons het dit redelik vroeg besef maar, veral met Adriaan¹ saam, hy het nogal vinnig verander verlede jaar, jy kan nie op die Afrikaanse rigiede manier voortgaan nie. Want dit werk nie meer vir hom nie. Hy weet hy mag vrae vra en dit is vir hom lekker om vrae te vra. Maar die negatiewe daarvan het wat ek later in die jaar oor 'n klein dingetjie besef het is: omdat daar nie 'n oom en 'n tannie is of 'n meneer en 'n juffrou is nie, het hulle skielik, en pa is 'n Afrikaanse woord, het hulle skielik my glad nie meer aangespreek nie. En op 'n dag toe sê ek wag, wag, dis nou 'n foutjie daai. En toe praat ek met die seuns daaroor en hulle het gou weer dit opgevang en my begin aanspreek. Dit was nie net "jy" of "jou" of net hy praat met iemand nie. En nou nog, mens moet maar gereeld daai outoriteit, dis die woord wat ek soek. Outoriteit, hulle het nie outoriteitsfigure in hulle skool nie. Hulle is almal, dis 'n ouer man maar hy't nie status nie.... (J: respek en gesag is nie noodwendig.....) Glad nie, glad nie! En om dit net daar deur te bring, maar wag so bietjie, ek is nog steeds bestuurder van hierdie huis en ek is nog steeds jou pa en ek wil so aangespreek word. Wat ek nie in Suid-Afrika sou hoef te gesê het vir hom nie, want hy, sou maar deel van hom gewees het..... So, dis 'n groot verandering.

En choices, hulle was verlede jaar vreeslik met die choices. Jy mag jou keuse maak. As jy verkeerd is, is jy verkeerd, maar dan moet jy die konsekwensies dra daarvan, jy moet die gevolge dra. Maar as jy die regte keuse gedoen het, dan gaan jy aan. So, dit het nogals 'n gawe nuwe lig gebring, maar dit maak dit bietjie 'n uitputtende storie want ek meen die tyd wil jy hom so help, help en sê los die verkeerde keuse want jy weet dit gaan in elk geval flop.... maar nou ja.... In Suid-Afrika was dit nooit so nie, hulle....jy het sommer net gesê daar is 'n verkeerde keuse, hou verby en gaan net aan. Die hoofde was ook so van die skool en dit het gewerk. Maar..... ek hou nogals van die nuwe benadering.

'n Redelik algemene gewaarwording vir Suid-Afrikaners is dat dit 'n samelewing is wat baie **minder klasbewus** is. Nieu-Seeland word dan ook dikwels bekend gestel en

¹Alle name is verander ter wille van vertroulikheid.

geskets as 'n klaslose samelewing. (Buckland & Warwick 2000:91)

Sekere soort werk word nie gereserveer en grootliks gevul deur persone uit 'n sekere sosio-ekonomiese groep, ras of kultuur nie. Die persoon wat die praktyk (waar my vrou werk) skoonmaak, is 'n man wat met 'n 4X4 voertuig daar aankom, toilette skoonmaak, matte suig ens. Woongebiede is meer sosio-ekonomies divers. Titels is as reël nie belangrik nie en almal word op die voornaam aangespreek.

Die klassifisering vrae: Wat doen jy? Waar bly jy? kom heelwat later in gesprekke. Wat ry jy? word nooit gevra nie. Dit lyk of daar eers 'n belangstelling in die persoon is voordat 'n klas etiket om die nek gehang word.

Chris Wilkes (Spoonley et al. 1994:66-80) meen dat die klasloosheid in Nieu Seeland 'n mite is. In die 19de eeu stig Wakefield die New Zealand Company. Sy uitgangspunt was dat grond se prys op 'n kritiese punt vasgestel moet word. Nuwe immigrante moet voel dit is binne hulle bereik om grond te besit sodat hulle gemotiveer sal word om hard te werk en te spaar om grond te kan koop. Die jare wat hulle spaar bied hulle goeie arbeid ter ontwikkeling van die nedersetting. Wanneer die grond verkoop word aan die nuwe immigrante is daar weer geld om nuwe immigrante oor te bring.

Vroeë Pakeha Nieu-Seeland was 'n ongestruktureerde en informele plek. Die rigiede sosiale strukture van Europa is nie oorgeplant nie. Dit was 'n oper nuwe gemeenskap. "Old patterns of deference between those in the lower and upper orders of society seemed to disappear. 'Jack is as good as his Master' and 'Jill as good as her Mistress' were slogans of the day" (Spoonley et al. 1994:70)

New Zealand was *planned* to be unequal, but at the same time, because of the fluid nature of nineteenth century society, it offered newcomers, used to being at the bottom of the ladder, a chance to escape. Even if the new society was unequal, the new settlers expected to be on top, not on the bottom. (Spoonley et al. 1994:72)

In vergelyking met Brittanje se rigiede klassesistiem was Nieu-Seeland 'n baie vloeibare samelewing.

Na die Tweede Wêreldoorlog ontstaan die middelklas - in bestuursposisies, die bankwese en ander moderne dienste. Die 'Labour Government' van die 1980's volg 'n

markgerigte beleid en Eerste Minister David Lange vier ongelykheid as die dryfkrag van die samelewing.

Ongelykheid en klasse is dus 'n realiteit. Tog voel dit steeds of 'n mens in 'n oper samelewing beweeg waar meer klem gelê word op die persoon as sy/haar besittings.

Heelwat Suid-Afrikaners meld die **konflik en konfrontasie skuheid** van die Kiwi. Wanneer 'n standpunt in 'n vergadering bloot met oortuiging gestel word is daar byna 'n terugdeinsing deur die Kiwi. Agterna word opgemerk dat die persoon darem besonder sterk gevoel het en redelik aggressief was oor die saak.

Daar sal redelik moeite gedoen word om konflik te vermy. Wanneer ontevredenheid ontstaan word dit so gou as moontlik hanteer en gepoog om rustigheid te herstel. Mense om jou word in ag geneem.

Dit lei waarskynlik ook daartoe dat dit 'n baie **akkommoderende** gemeenskap is. Daar is oor die algemeen 'n positiewe houding jeens Suid-Afrikaners. Jy word verwelkom en daar word uitgesien na die kundigheid en talente wat jy saam met jou bring. Nooit het iemand ons onwelkom laat voel, of soos die vreemdeling nie. Vinnig word gevra hoe die land erbaar word. Daar is 'n verligte opgewondenheid as die antwoord gunstig is. 'n Opvolgvrage is dan altyd: "Gaan julle bly?"

'n Verstommende persentasie Kiwi's maak geen onderskeid tussen Afrika en Suid-Afrika nie. Gevolglik word daar simpatie uitgespreek wanneer dinge in Zimbabwe skeef loop: Ons is jammer dit gaan so sleg daar by julle.

Baie Kiwi's sal graag Suid-Afrika wil sien en gaan beleef as deel van hulle groot "OE" ("overseas experience" - 'n draai wat meeste jong Kiwi's op 'n stadium deur die wêreld maak), maar word totaal afgeskrik deur hulle beeld van misdaad en geweld in Suid-Afrika. Aan die een kant is dit Suid-Afrikaners se skuld - wat die situasie donkerder skets - aan die ander kant is dit hierdie verwarring met die res van Afrika.

Die oorgrote meerderheid mense is vriendelik en behulpsaam. Almal is baie geduldig om sinne te herhaal wanneer die Kiwi-aksent 'n Afrikaanse oor laat ontspoor en die betekenis verlore gaan. Met begrip word jy ingelei in nuwe sisteme en gebruike - die EFTPOS betaalstelsel met jou bankkaart byvoorbeeld.

Dit is 'n gemeenskap wat **sosiaal sensitief** is. Hulle word gou aangegryp deur menslike lyding en doen dan iets daadwerklik om te help. Daar is 'n eerlikheid en respek vir ander se eiendom. As jy 'n item iewers vergeet of verloor het, is die kans redelik goed dat jy dit daar sal kry. 'n Mooi keps lê vir weke langs die sypaadjie waar dit van iemand se kop afgeval het.

'n Mens kry soms die gevoel dat dit 'n oorgereguleerde samelewing is - daar is redelik baie reëls en regulasies. Veral t.o.v. veiligheid oor die algemeen en ook beroepsveiligheid. Maar daar die oorgrote meerderheid mense gee hulle samewerking. Almal in die voertuig sit hulle veiligheidsgordels aan, kinders tot op vyfjarige ouderdom sit in veiligheidstoeljies, voertuie ouer as vyf jaar moet elke ses maande basies deur die toets gesit word, 'n WOF ("Warrant of fitness") kry, ens.

Dit lei daartoe dat die gemiddelde Kiwi baie gou, op 'n ordentlike manier, kla indien iets nie na sin is nie.

Wanneer van die stede wegbeweeg word veral, is die atmosfeer "**laid back**", ontspanne en oënskynlik verwyder van die rotresies. Dit hou verband met die wetgewing vir ouderdomspensioen en die welsynstaat.

...helping shape a piece of the New Zealand character - one that absolutely refuses to worry unduly about the future. (Buckland & Warwick 2000:108)

'n Dame by die supermark se kasregister kla: Ons werksomstandighede was altyd rustig en "laid back", maar dit het verander nou dat ons meer soos Amerika word.

Kleredrag is oor die algemeen eenvoudig, basies en prakties. Kiwi's kom ook met minder klere oor die weg. "Ek kan nie eers al my mooi klere, wat ek van Suid-Afrika af saambring het, aantrek nie, anders skimp die Kiwi's ek probeer 'flash' wees."

Dit is 'n **gemeenskapsgerigte** samelewing. Daar is heelwat groepe en organisasies waarby 'n mens kan aansluit - 'rock-'n-roll' klub, tuinbouklub, fotografie, sportklubs,

stapklubs, kaartklubs, drama en ondersteuningsverenigings bv vir Alzheimers, beroerte, depressie, “multiple births” ens.

Vrywilligers is relatief maklik om te kry en is betrokke by welsynsorganisasies, fondsinsameling vir kanker, artritis ens., omgewingsbewaring en so meer. Nieu-Seeland se eerste “Time Use Survey” het getoon dat Nieu-Seelanders gemiddeld 1.7 uur per week onbetaalde werk buite die huis doen. (Community Development Unit 2003:33) Daar is baie televisie en radio-advertensies wat ‘n gesonde lewensstyl aanmoedig - gesonde kos, gereelde oefening, verstaan en aanvaarding van mense met psigopatologie, deelname aan skoolraadverkiesings en ander sake wat ‘n gesonde, gelukkige gemeenskap bevorder.

Nieu-Seelanders het ‘n besondere **trots en patriotisme**. Dit lei tot ‘n redelike kompeterende houding teenoor Australië (wat blyk uit heelwat grappies oor die Aussies) en ‘n afsku van die idee dat Nieu-Seeland Australië se kleinboet is.

Of dit ‘n Kiwi is wat na ‘n bomontploffing in Irak iemand help en of dit ‘n sportprestasie is, of wat se prestasie ook al behaal is of goeie ding wat gedoen is, dit word op TV en die koerante uitgelig, gevier en erkenning voor gegee.

Wat **geloof en kerk** aan betref is Nieu-Seeland ook binne die postmoderne paradigma. In ‘n opname wat gedurende 1974-75 gedoen is word godsdiens onder “Leisure and recreation” gekategoriseer en as die 21ste gewildste ontspanningsaktiwiteit aangewys. (Spoonley et al. 1994:253-269) Hoewel die amptelike statistiek redelik lyk: Anglikaans 17,5 %, Rooms Katoliek 13%, Presbiteriaans 13%, ander Christelik 17%, ander 2.5% en onafhanklikes 37% (Sandall & Marlborough 2002:115), voer die kerk ‘n opdraande stryd. Gemeentes is klein (tussen 40 en 120 volwasse lidmate) en oud. Hoewel die charismatiese gemeentes meer jong gesinne trek is hulle getalle ook nie besonder groot nie.

‘n Interessante ekumeniese verskynsel is die bestaan van heelwat “Co-operating Ventures” (gemeentes wat gesamentlik Anglikaans, Metodis en Presbiteriaans is). Die kerklike rompslomp word erg met drie “moederkerke” wanneer ‘n gemeente moet beroep, maar oor die algemeen is dit sprekend van die ekumeniese samewerking.

Dit is 'n vreemde ervaring om tussen so baie 'goeie' mense te beweeg, mense wat oënskynlik die meeste 'christelike' waardes aanvaar en uitleef en tog nie glo nie, nie 'n verhouding met God het of begeer nie. Tog het ouers wat nooit eredienste bywoon of aan 'n gemeente gekoppel is nie, geen probleem om kinders Vrydagaande by die kerk-jeugaksie af te laai nie.

4.1.2 Hawera

Hawera is 'n plattelandse dorp wat aan die weskus van die Noord-eiland, suid suid-oos van Mount Taranaki, geleë is. Dis hier waar my medenavorsers, die Vermaaks, hulle vestig.

Inligting oor Hawera is verkry uit 'n omvattende en deeglik nagevorste omgewingontwikkelingsplan, wat deur die "Community Development Unit" van die "South Taranaki District Council" opgestel en in Mei 2003 vrygestel is.

Hawera is named after an old Maori village, which was located two kilometres south of the town, near the Kiwi Dairy Factory. Warriors from Okahu-iti, a pa near Normanby, used fire as their main weapon to attack the village, rasing it to the ground. Only the blackened ruins remained and the area became known as Te Hawera, "the burnt place" or "breath of fire". (Community Development Unit 2003:7)

Daar is 'n 6% afname in Hawera en omgewing se populasie oor die afgelope 10 jaar en staan tans op 12 132 mense met 'n etniese samestelling van 78% Pakeha, 16% Maori en dan 'n paar ander kleiner groepe.

Gesinne met twee ouers het die afgelope tien jaar redelik drasties afgeneem (met 24%) terwyl enkelouer gesinne met 6.5% gedaal het. Huishoudings sonder kinders wat net uit 'n paar (egpaar of saamwoon) bestaan het met 16%, en wat uit 'n enkel persoon bestaan het met 24% toegeneem.

Daar is meer as 'n 150 klubs, organisasies, sport en ontspanning-, ondersteuning- en gesondheid-groepe waarby inwoners kan inskakel.

The survey showed that around 60% of people involved in community groups are male, and 25% are over 60 years old, again reflecting the increasing number of over 60's and decline in youth numbers. (Community Development Unit 2003:14)

Die dorp het goeie en 'n redelike verskeidenheid sport en kultuur (museums, radiostasie, fliks, koerante en selfs 'n 'Elvis Presley Memorial Room') fasiliteite. Die Hawera biblioteek het 7 651 geregistreeerde gebruikers van hulle 37 917 boeke en vele ander items. Behuising vir bejaardes en versorgingsoorde is voldoende.

Daar word moeite gedoen om parke en ander opelug areas so in stand te hou en in te rig dat mense aangemoedig word om dit te benut.

Die 1996 sensus het getoon dat 42.7% van die inwoners onbetaalde werk buite die huis doen, met ander woorde vrywilliger werk. Dit is nogal noemenswaardig wanneer dit saam met die bevinding dat Nieu-Seelanders gemiddeld 1.7 uur per week vrywillige werk doen, gelees word.

Daar is goeie voorsiening t.o.v. mediese dienste. Daar is 10 algemene praktisyns, 'n spesialis kliniek met fisioterapeut, vyf ortopediese chirurge wat daaglik beskikbaar is, 'n O.N.K. spesialis en 'n ginekoloog wat maandeliks kom. Daar is sewe tandartse.

Die Hawera hospitaal word deur die "Taranaki District Health Board" gefinansier. Sedert 1991 is pogings om mediese dienste af te skaal hewig deur die gemeenskap teengestaan. Dit lei daartoe dat die minister van gesondheid vroeg in 2000 toestemming gee dat die hospitaal uitgebrei kan word. Bedanking van sleutelpersoneel verdraag egter die proses. In Maart 2002 is die nuwe NZ\$ 7 miljoen hospitaal in gebruik geneem en meer dokters is aangestel. Die hospitaal se 22 beddens het 'n 70% besetting en die 70 personeellede hanteer akute mediese pasiënte en primêre kraamgevalle. In 2001 is 775 binne-pasiënte en 12 996 ongevalle-pasiënte hanteer.

Die Polisiestasie se 31 voltydse en 5 deeltydse personeelle dien die publiek op 'n 24/7 basis. Daar is 'n afwaartse neiging in misdaadsyfers. Die ouderdomsgroep 10-19 jaar is verantwoordelik vir 48% van misdaad. Die totale alkohol verbod (t.o.v. die gebruik of in besit wees van enige alkohol in 'n publieke area) vir die sentrale sakegebied ("CBD" - middedorp) wat in Desember 2002 ingestel is vir Vrydag en Saterdag aande van 17:00 tot 06:00 het 'n positiewe effek gehad. Daar is ook verskeie gemeenskapsaksies wat die polisie bystaan en ondersteun. Die open van 'n 'Huis van veiligheid' is vir Julie 2003 in die vooruitsig gestel.

Die brandweer bestaan uit 25 vrywilligers wat deur 'n "Fire Safety Officer" en 'n "Volunteer Support Officer" georganiseer word.

Die 13 plekke waar daar na voorskoolse (0-4) kinders gekyk word is redelik vol. Daar word verwag dat druk op hierdie fasiliteite sal afneem indien die getal jong kinders in die omgewing bly daal soos wat tans die geval is. Die studentegetalle van die 12 laerskole ("primary schools") wissel tussen 21 en 342. Hawera Intermediate (graad 6 en 7) het 420 studente. Hawera High School se 48 voltydse en 6 deeltydse personeel bied 'n groot verskeidenheid vakke en geleenthede aan die ongeveer 900 studente. Meeste jongmense verlaat die dorp vir hulle tersiêre opleiding. Die dorp bied wel vier instansies waar 'n verskeidenheid naskoolse kursusse aangebied word.

Landbou is die ruggraat van die "South Taranaki District" se ekonomie.

Hawera is home to the largest single-site, milk-processing plant in the southern hemisphere and despite the recent relocation of NZMP management staff to major centres and the general love/hate relationship with our major industry, the overall benefits are huge. (Community Development Unit 2003:63)

Enige veranderings (uitbreidings of afskaling) by die melkverwerkingsaanleg het 'n effek op die dorp.

Die petro-chemiese bedryf, vleisverwerkingsaanleg, aspersies (in lente) en ander bedrywe maak van seisoenale of fluktuerende arbeid gebruik. Dit lei daartoe dat die

arbeidsmark effe onstabiel is.

With 2 247 people, or 42% of the positions in Hawera/Tangahoe, in the manufacturing industry, the support of technological growth and innovative developments, which are not affected by seasonal fluctuations, is important to maintain a stable economy. (Community Development Unit 2003:64)

Daar is tans 'n tekort aan gekwalifiseerde ("skilled") werkers.

Die inkomsteverspreiding van die inwoners is as volg: 49% verdien tussen NZ\$ 0 en NZ\$ 20 000, 29% verdien tussen NZ\$ 20 000 en NZ\$ 40 000, 15% verdien tussen NZ\$ 40 000 en NZ\$ 70 000 en 7% verdien meer as NZ\$ 70 000 per jaar.

Hawera is 'n dorp met mense wat vir mekaar omgee en 'n baie goeie plek om kinders in groot te maak. Tydens my medenavorsers se verhuising, van 'n huurhuis na hul eie huis, was hulle oorbluf deur die mense se hulpvaardigheid en betrokkenheid.

Een of twee keer per jaar, na advertensie deur die dorpsraad, sit almal items wat hulle nie meer wil gebruik nie en ontslae van wil raak op die sypaadjie. Vir 'n dag of twee kan jy dan rondry en gratis oplaai wat jy graag wil hê. Na die twee dae verwyder die dorpsraad dan alles wat nog op die sypaadjies agterbly.

4.1.3 Die Vermaak Gesin

Baie agtergrondinligting kom uit die gesin se verhaal (4.2) na vore. Hier word daar meer vertel van hulle gesinne van oorsprong. Alet (38) se ouers bly in die Strand. Sy is die tweede oudste van vier dogters. Die volgende twee is 'n tweeling. Sy het 'n baie goeie verhouding met haar ma en 'n uitsonderlik goeie verhouding met haar pa. Haar verhouding met haar sibbe is goed en ook met hulle eggenote.

Alet staan ook in 'n sterk verhouding met Wessel se ma.

Alet het haar loopbaan as onderwyseres op ys geplaas om die kinders groot te maak. Noudat Janet (hulle jongste) skool toe is, is sy in die proses om weer terug te keer na

haar onderwysloopbaan.

Wessel (41) het 'n ouer broer gehad (wat oorlede is), het 'n broer jonger as hy, wat binne-kort trou, en 'n suster. Wessel se verhouding met sy ma is uitsonderlik goed. Sy pa is oorlede toe hy nog baie klein was. Sy stiefpa is ook in 1984 oorlede.

Wessel handhaaf baie goeie verhoudinge met sy sibbe. Wessel werk in Hawera hospitaal se A&E ("accident and emergency") afdeling as 'n mediese beampte en het ook 'n bestuursrol daar.

Die drie kinders (Adriaan -13, Deon - 10 en Janet - 5) het die voorreg gesmaak van belangstelling, liefde en baie kontak met al drie hulle grootouers. Die verhoudinge is baie goed.

Aangesien geloof en die kerk so 'n belangrike rol in my medenavorsers se verhale speel het ek die pastoor gevra om 'n kort bekendstelling van die gemeente vir my te stuur asook sy indrukke van die Vermaak gesin se inskakeling by die gemeente.

Hy skryf: *Our Mission statement is - to Honour God in all that we do, to bring people of our community to Christ and to Grow spiritually through the work of the Holy Spirit.*

We do this by helping everyone to see their role in the great commission.

God calls and equips each person to Share their faith in Christ, teach or mentor others and bring them into the family of God through Baptism.

The Baptist church in Hawera began in 1923 and the building we worship in was built in 1926. The church had a very good bible class ministry in the 50s and 60s. It had a strong music ministry involving a lot of the younger youth group age people in the 80s.

In the 90s the church was stable but not overly effective in any particular area of ministry, one area was the craft group which saw people come to faith and they had good numbers attending, the 80 and 90s also saw some great young people grow in their faith and move on to other ministries outside of Hawera, but there was a slow gradual decline in numbers and finances. Since the year 2000, the church has slowly built up again, with an emphasis on creating a place for young families. Our life stage as

Pastor, with having a young family, reflects this trend.

Financially the church is healthy, there is high expectation for the future, people say they enjoy the family atmosphere, the worship, the preaching and feel they are being equipped to share their faith with others. We have worked hard at developing a small group ministry and we see this as a vital way for people to grow and be cared for.

We want to start looking outside of the church next year and see what ministries and mission opportunities will develop over the next 5 years.

Currently we have about 45 adults and about 40 children.

We see children's and youth ministry as a fundamental building block in our mission and ministry plan for the foreseeable future. God has also given to us a number of people with skills and training in this area.

Wessel, Alet and children have all transitioned very well into the church. I have spent quite a bit of time getting to know Wessel in particular.

I would say amongst many things his main gift is mercy, he has a compassion for people and I see this as a strength that both he and Alet have. I am not surprised they have settled like they have into a different church culture as well as a new language and culture. It was interesting to journey with them when they first came because they had never worshipped in English before, no doubt Wessel would have shared this experience with you. Alet has a gentle Spirit about her that I'm sure God will use in many different ways, she has a willingness to get involved and help where ever needed, she has also indicated that she wants to be more involved in children's church, and they both lead a small home group.

I think the decision they made to come and have the right attitude to learn and be open to God's guidance shows why they have assimilated so well. I have no doubt that the longer they stay the more God is going to use them in ministry within and outside of the church.

It is my prayer that as they grow in confidence not only in themselves but in the Lord

they will be a real blessing to many others both who are here now and those who will come to us in the future.

I think the thing about the South African people in general that has made the biggest impact on me is the obvious respect they have for the position I hold in the church. They recognise and respect the calling that God has placed on my life and they show it in many different ways. I find generally in New Zealand culture that the mantle of leadership and responsibility that one has in God's church is not often acknowledged or recognised. I would want to add that I am not saying that I should be put on a pedestal. I think it helps when there is a genuine respect for the role I play in people's lives.

4.1.4 Die navorser se Konteks

Die navorser se konteks moet ook in ag geneem word. Dit het 'n invloed op die navorser se benadering sowel as op sy interpretasie. Hier volg dus 'n opsomming van die navorser en sy gesin se verhaal in aansluiting by die begin van die verhaal wat in hoofstuk 1 ter sprake gekom het. Kursief gedrukte gedeeltes kom uit dagboeksoortige aantekeninge wat ek en Anél gemaak het.

'n Mens kan jou nooit voorberei op die prosesse waardeur 'n oorsese verhuising jou en jou gesin laat gaan nie.

Die emosionele mallemeule rit het maande voordat ons die 6de April 2003 in Auckland geland het, begin. Dit was baie moeilik om die nuus aan ons ma's en later aan die families oor te dra.

Ek skryf in my dagboek: *In¹ beide my en Anél se ma se geval was dit erg. Dit het gelyk asof hulle 'n doodstyding ontvang het. Stomgeslaan. Dan 'n vinnige poging om te ondersteun. Ondersteuning teen hulle grein, ter wille van ons, gebore uit hulle liefde vir ons.*

In die tyd wat gevolg het op die bekendmaking ervaar ek baie verskillende emosies by ons moeders. Hulle het beide heen en weer geval tussen hartseer, verbaasdheid, ontkenning, woede,

¹Kursief gedrukte gedeeltes is aanhalings uit my en Anél se dagboeksoortige aantekeninge

desperaatheid en aanvaarding en aanmoediging. Later selfs 'n sweempie trots - dat hulle kinders oorsee gaan bly. Al die emosies getemper deur hulle liefde vir ons. Die groot seer, vir hulle en vir ons, is die besef dat hulle nie meer so 'n groot, wonderlike rol in die kinders se lewens sal kan speel nie. Soms haat ek myself dat ons dit aan hulle doen!

Die vertel van die nuus maak die besluit 'n realiteit. *Ek sal baie, ongelooflik baie, moet prysgee. Is dit die moeite werd? Doen ons regtig die regte ding? My emosies ry onbeheerd wipplank. Ek laat mense in die steek - ek is moeg vir konflik, konflik oplos, voldoen aan soveel verskillende verwagtinge van die gemeente. Die Here het my geroep om in Zeerust 'n verskil te kom maak - ek het my verskil gemaak, ek het my insette gelever, roeping is tog dinamies. Ek is lief vir die mense, die dorp - die strate is vuil, as gemeentedele trek doen baie nie eers die moeite om met 'n oproep te groet nie. Hoekom moet ek bly ter wille van ander. Daar is twee mense (en na sewe jaar is dit meer as net gemeentedele) wat terminaal is. Sal ek die pad enduit met hulle kan loop? Wat van die drome om die dogters te trou wie se pa ek ses jaar gelede begrawe het, wie ek leer bestuur het, wat na my toe kom as iets pla?*

Die vertel vir die gemeente en vriende is uitputtend. Dit is soos om 'n klomp doodstydings per dag te bring en die emosionele reaksies daarna te moet hanteer. Toe begin die tyd van afskeid. *Hierdie periode was baie sleg en baie lekker gewees. Mense het waardering verwoord wat dit nooit gedoen het nie. Daar is baie dinge gesê wat my laat goed voel het, laat dankbaar voel het. Daar word afskeide gehou dat dit later 'n inspanning word.dit was soos om begrawe te word voor jy dood is: lofbesing en baie gepraat En die vrees: sal ons ooit weer so 'n plek in mense se lewens kan vul / wil ons ooit weer so 'n plek in iemand se lewe vul? Maar die mens bly 'n wese wat gedy op positiewe terugvoer, en om te bestaan is om ander se lewe aan te raak. Ons sal die NZ leer ken soos die Zeerusters, en ons sal mekaar se lewe ook verryk: al is dit nie op dieselfde vlak nie.*

Ons word baie bewus van al die verliese wat ons gaan ly. Vriende, bekendheid, ondersteuningsisteme, troeteldiere, meubels (alles kan nie saam nie - *Ek neem swaar afskeid van die groot lessenaar wat my ma namens my aangekoop het op 'n vendusie - jare voor ek 'n beroep gehad het.*), taal, kultuur, status en nog vele meer.

Met die vertrek uit Zeerust voel dit amper soos wanneer iemand na 'n lang terminale fase oorlede is - ons ervaar 'n verligting. Op pad Pretoria toe stop ons in Rustenburg en

doen ek vir oulaas hospitaalbesoek by tannie Caro, sy is baie siek. Ons huil saam want ons weet dit is ons laaste groet.

Die twee weke groettyd by die familie is besonders en mooi herinneringe ontstaan so. En dan breek die groot groet op die lughawe aan. *Die groet is erg. Ek raak halfpaniekerig en groet so gou moontlik almal. Anél en die kinders stert agter my aan. Ons bly terugkyk, hulle bly waai - almal se oë glinster vol tranes. Die kinders is onseker en huil met hulle lyfies styf teen ons vasgedruk. Daar word oulaas foto's van ons geneem terwyl ons deur beweeg. Ek kry 'n gevoel van verwese eensaamheid. Is ons nou losgebreek van die bekende waar ons hoort en wat vir ons veiligheid en sekuriteit gebied het.*

Half verstrooid deur al die doeane en sekuriteitspunte geskarrel kom ons op ons sitplekke te lande. Ons is rustig en opgewonde en geniet die nuutheid van die ervaring. Wat lê vir ons voor?

Anél se werkgewer en sy vrou het ons aankoms in Nieu-Seeland 'n sagte landing gemaak. Hulle het ons op die lughawe kom haal, vir ons 'n woonstel en 'n voertuig beskikbaar gestel totdat ons eie reëlings kon tref.

Wat 'n avontuur om in so 'n nuwe konteks te land, by die see. Aanvanklik het dit baie soos vakansie gevoel. *Die onsekerheid word oorskadu deur die evaring dat alles nuut en anders is. Die winkels, die produkte, die mense, die atmosfeer, die TV, radio, amper alles - ons is in 'n ander wêreld wat ons nie geweet het bestaan nie. Ons raak opgewonde oor die Suid-Afrikaanse afdeling in die groot kettingwinkel. Die inagneming en vriendelike hulp en inlyf in die Kiwi manier van 90% van die mense val op.*

Ons het 'n intense behoefte om alles met die mense 'by die huis' te deel.

Ons is nog onseker oor baie dinge, maar dit gaan goed.

Tegnologie soos selfone (SMS'e) en die internet (almal behalwe Anél se ma het e-pos toegang) maak dit moontlik en maklik om gereeld met die familie in Suid-Afrika te kommunikeer en ons probeer hulle saamneem op ons avontuur. Telecom bied spesiale pakkette aan wat telefoniese kontak relatief goedkoop maak. Die behoefte om ons verhaal te vertel en met ons mense te deel is soms oorheersend. Daar word ge-e-pos vir die wat wil en die wat nie wil hoor nie.

Die kommunikasie patrone met vriende en familie was interessant. Mense van wie dit

nie verwag is nie, het kontak behou. Goeie vriende, wie 'n mens gehoop het goeie kontak sal behou, het skaars van hulle laat hoor. Gou het ons besef almal se lewens gaan aan en ons is nie meer deel van hulle lewens nie. Die vriende wat getrou kommunikeer is kosbaar.

lets wat ons as vanselfsprekend aanvaar het en baie gemis het was: die kerk soos ons dit geken het en medegelowiges met dieselfde taal en kerklike kultuur-agtergrond. Anél skryf: *Vir die eerste keer besef ek nou hoe baie my kerk vir my beteken het. Nie net die kerk nie, maar ook die mense van die kerk. Om 'n Christen te wees in 'n ander land, is vir my maklik - sover - want dit is dieselfde as wat ek geleef het in SA. Met die verskil dat jy hier nie uitgeken word as die dominee se vrou nie - en mense dalk makliker bereik kan word deur 'n klein woord of getuienis. Die ding wat my egter heel omver gegooi het, is die gemis aan KERK. Dalk is ek te veel vas aan vooropgestelde idees - en sal ek makliker aanpas as ek 'n oper idee het van die kerk - maar die geestelike voedsel van elke Sondag het my nog bly ontwyk. En ek sê weer: nie slegte mense nie - net so anders. Ek het my fokus ingestel op die Engels, die gesange maak nie 'n eenheid nie - die Woordverkondiging vloei nooit saam met 'n spontane afloop aan die einde van die diens nie. In kort: dit is elke keer nog 'n teleurstelling.*

In ons huisgesin kan ons nou elke aand saam Bybel lees, en bid en ons kon dit selde in Suid-Afrika doen, omdat Jaco baie uit was saans. Dus was dit my verantwoordelikheid, en ek het dit behartig en dit was lekker vir my. Nou kan ons as 'n gesin ook Sondae wat ons kerk "slip" saam lees en oordenk - as ek nie die heelyd grens nie - maar dit is nog nie vir my KERK waarna ek soek nie. Ek moet erken: ek dink selfs in SA het ek nie kerk so geniet soos wat ek dit nou sal doen as ek dit net kan opspoor nie!

Na 'n goeie sarsie "church hopping" raak ons betrokke by St Paul's Cooperating Parish ('n gesamentlike gemeente van die Anglikane, Metodiste en Presbiteriane). Wonderlike warm mense. Die een groot probleem. Ons kinders is meestal die enigste kinders in die eredienste. Daar is darem heelwat kinders by die jeugaksie elke tweede Vrydagaand. *Ek is weer intens bewus van die wonderlike verskeidenheid in die liggaam van Christus. Dit is opwindend.*

Ek stoei met 'n behoefte om die oue hier te dupliseer. Daar moet tog meer Suid-Afrikaners wees wat hierdie intense behoefte het om Afrikaanse geestelike liedere saam met ander gelowiges te sing, om deur die elemente van die liturgie in 'n kommunikasie-ervaring met die Here betrokke te

raak.

Hoe eties sal dit wees? Die meeste aktiewe gelowiges is by gemeentes ingeskakel en speel 'n rol daar in die Koninkryk. Hulle kan nie daar los en loop nie. Ons kan nie 'n klein Suid-Afrika hier skep nie, ek wil nie op 'n eilandjie kom bly nie. Die kerk mag nie 'n kultuurklub of 'n taalklub wees nie.

Tog was Petrus se preek na die uitstorting van die Heilige Gees in elkeen se eie taal - ten spyte van die bestaan van 'n algemene handelstaal. Sally (werkgewer se vrou) se stelling laat my diep dink en motiveer ons om kerklik te soek en betrokke te raak. Sy vertel dat hulle 27 jaar gelede nie 'n gemeente kon kry waar hulle geestelik tuis gevoel het nie en "then we made the mistake to stop searching." Sy doen baie moeite om gemeentes se kontaknommers en adresse deur te gee wanneer sy hoor dat 'n ander SA dokter daar aanbid.

Wat is my roeping in hierdie nuwe situasie?

Mettertyd raak ons betrokke by die Afrikaanse dienste in Tauranga (eers een keer per maand en later elke eerste en derde Sondag van die maand) en later ook in Rotorua. Dit is lekker en goed, maar het ook teleurstellings en frustrasies.

Die kinders het besonder vinnig aangepas. Marizanne (10) en Carinda (8) het vinnig taalvaardig geword en goed gevaar in die nuwe skool. Moet sê, die skool het uit hulle pad gegaan om die proses so maklik as moontlik te maak. Bernard (5) het gesukkel en na 'n redelik traumatiese tyd het hy die kleuterskool begin geniet en nou nadat hy vyf geword het gaan hy goed aan in die skool. Hulle was 9, 7 en 3 toe ons hier aangekom het.

Die verhuising na Nieu-Seeland het beslis 'n versterkende effek op ons gesin gehad. Ons het meer tyd saam en die gevoel van 'n gesin in 'n vreemde omgewing versterk die bande.

Ons huwelik het onder redelike druk gekom. Waarskynlik hoofsaaklik a.g.v. die omgekeerde rolle wat nou gevestig moes word. Hoewel ons gedink het ons is redelik verlig het ons agter gekom wat se groot invloed jou opvoeding op jou lewe het en daarom hoe tradisioneel ons eintlik is. *Die volgende faktor vir my was dat ek die rolomskakeling so effe gevrees het. Of gevrees het hoe ek myself daarin sou plaas. Saam met die*

nuwigheid van voldag werk, die “vreugde(?)” van tuis kom en alles is gedoen. Ambivalensie: dit is ‘n vreugde en ‘n voorreg, maar ek het so skuldig gevoel! Veral as ek telkens vir myself moes afvra wat is my rol in die huis - en ek nie kon antwoord. Dit is veral erg die eerste keer as die kinders spesifiek vir Pa vra vir die of daardie smeer op die broodjies, of vir hom sê dit of dat is te klein of te min. Dan kry ek so stekie jaloesie in my binneste. Ek wil dit doen! Maar tydelik voel dit my my rol is gedegradeer tot gaan werk, kom terug en somer toevallig sy’s hier/of nie hier, “so what?” Wou ek gehad het hulle moet oor my huil?

Die ander faktor was: hoe posisioneer jy jouself in ‘n huweliksverhouding. Ek dink ek weet nou eers hoe tradisioneel ek is. Nie dat ek dit voorheen sou glo nie! Meestal sou ek dit as logies beskou het: een werk meer, die ander huis meer. Ek het nie gedink die ossilasie tussen die rolle sou so ‘n wesenlike impak op my gehad het nie.

Die aanpassing is vir my moeilik. Meimaand is ‘n groot aanpassingsmaand. Ek moet so gou moontlik ‘n roetine vir die huis daarstel. Ek moet vir myself sin skep daarin om huis skoon te maak, klere te was (gelukkig stryk Anél!), kinders met hulle huiswerk te help, kos te maak en weer voor te begin met alles. Ek moet hard werk aan myself om te beseef dat ons as span elkeen ‘n rol moet speel om hierdie avontuur te laat werk. Dit is emosioneel uitputtend en gaan met ‘n onsekerheid gepaard. Ek en Anél se kommunikasie is geïrriteerd. Ek voel ek kry ‘n dubbele boodskap - ‘n dankie en ‘n dit hoort nie so nie.

Die oper, meer klaslose Nieu-Seelandse gemeenskap met minder stereotipe diskoerse t.o.v. rolle in die huis maak dit bietjie makliker.

Ou haakplekke in ons verhouding het meer akuut geword.

Skuldgevoelens was ‘n algemene verskynsel in die Reyneke huishouding. Wanneer enigeen in die huisgesin verlang het en swaar gekry het, het ek skuldig gevoel. Met geleenthede wat ons as families gewoonlik by mekaar was - verjaarsdae, Kersfees ens. - het ek skuldig gevoel.

Anél het skuldig gevoel omdat sy nie haar “tradisionele” pligte en rol in die huis vervul nie en ... Soos Jaco voel ek soms skuldig dat ons die kinders hulle oumas ontnem/en die oumas hulle kleinkinders. Maar dit is ‘n ingeligte besluit.

Die groot verandering in ons lewens gee ons die geleentheid tot groei. Ek beseef dat ons die geleentheid om ons lewens en ons gesinslewe nuut te orden nie moet laat verby gaan nie. Ons

kan uit ou groewe kom en uit hulle bly. Ons kan nuwe, beter gewoontes aanleer as wat ons gehad het.

Besig met vernuwing: Hierdie is die moeilikste deel. Om 'n nuwe hoofstuk te skryf op sy eie, maar gegroei uit alles wat al was. Wat 'n pynlike proses. Hierdie was seker die moeilikste jaar van ons huwelik, meer en meer verhale van mense wat kom en gaan, die wat dit maak en die wat dit nie maak nie - dinge maak sin. Hoe op aarde kan enige iemand "voorbereid" wees? Ek weet nie: dalk is jeugdige voortvarendheid gemeng met volstruispolitiek, gemeng met oorvloedige genade die enigste antwoord. Die hoofprobleem (sien: ek weet) is die dat alles verander en tog dieselfde is. Dus alles wat jy geweet het, werk nie meer nie, en dit wat jy al beproef het, flop vir die eerste keer. Hoe soek mens oplossings terwyl daar niks is om dit op te bou nie? Die genade is al antwoord!

Anél verwoord dit treffend met die metafoor van Lot se vrou. 'n Mens weet jy moet vorentoe, en dat daar voor 'n veilige ruimte wag, maar 'n mens bly omkyk. Maar as jy te lank omkyk versteen jy in 'n soutpilaar. Die beste is om dit voetjie vir voetjie te doen.

Eindelik het die konteks gemaak dat ons onself moes herdefinieer, ons moes onself weer sosiaal laat konstrueer. Dit is 'n opwindende, moeilike, opbouende, uitputtende en voortgaande proses.

4.2 **Die Vermaak-verhaal (ervaring)**

4.2.1 **Die Draaipunt**

Die eerste Maandagaand van November 2001 loop dinge soos volg.

Net voor agt begin die res van die koor opdaag. Ons koor oefen Maandae aande en vir die maand November sal die oefening by my huis wees. Skielik kom Ale² in met 'n rooigesig en sê iemand wil met my praat. 'n Engelse man - sy dink hy het gesê uit Nieu-Seeland. Ek gaan sit op die rand van my bed en begin praat. My gesin is almal

²Alle name is verander ter wille van vertroulikheid. Medenavorsers het verkies dat plekname nie verander word nie.

langs my op die bed. Hoe die gesprek gelaag het weet ek nie, maar toe ek die telefoon neersit het ek besef dat ek 'ja' gesê het - dat ek 1 Desember in Hawera Nieu-Seeland gaan begin werk vir vier maande. Ek het nie ja gesê nie, Iemand anders het ja gesê. My gesin was baie opgewonde. Ek het by die koor aangesluit. Iemand het opgemerk dat ek baie stil is en baie bleek is. Net daardie oggend het ek hardop op pad werk toe gebid vir uitkoms. Daardie oggend het ek reguit en eerlik vir my vennoot gesê dat dinge my onderkry en dat ek moet weegkom. Ek was op breekpunt. Hy het probeer paai en het twee maande langverlof voorgestel. Hoendervleis het my beetgepak. Was die stem uit Nieu-Seeland die uitkoms? Hoe kan ek twyfel dat dit die antwoord is....

Die volgende oggend het ek vir my gesin gesê dat almal rustig moet wees, want dit is onmoontlik om in drie weke alles te reël. Maar my opdrag oor die telefoon was om vliegkaartjies te kry en te kom. 29 November was die laaste moontlikheid in November en dan eers in middel Januarie. Dit het groot rusie in die spreekkamer veroorsaak, want dit sou beteken my vennoot moet 'n jagtrippie mis. Sy Kanada stories het gelukkig gesloer en ek kon vir vier maande weegkom. (Hy was besig om 'n ses maande locum vir hom te reël)

Wat 'n drie weke het gevolg!! Net iemand wat so iets al gedoen het sal verstaan dat dit byna onmoontlik is om alles in tyd klaar te kry. Die registrasie, die werkspermitte ens ens... Maar alles het in plek geval telkens was ek en Alet sterk onder die besef dat ons hele vier maande vakansie in Die Here se hande is en dat Hy alles laat gebeur. 36 uur voor die vliegtuig vertrek het ons paspoorte en werkspermit in Somerset Wes aangekom. Ons was op pad.

Vir vier maande was daar uitkoms. Ek kon rus - ek kon weer mens word.

Ek het skofte gewerk (in Nieu-Seeland). Op afdae het ons die kar gevat en gery. Mense het gevra oor die toekoms en vir almal was die antwoord - nee wat ek gaan huis toe. Ons het net 'n wegbreek kansie geniet.

So gaan daar toe in die tyd nuwe wêrelde oop. Die kinders begin Engels praat. Alet lag en is vrolik en my werk is weer 'n plesier. Die passie en liefde is weer terug. Die mooi van medisyne is weer terug.

In die laaste week van ons werksvakansie word die nuwe hospitaal op die dorp oopgestel vir besoekers. 'n Pragtige nuwe gebou waar die laaste afronding nog gedoen moet word. Ek gesels met die Hospitaal Bestuurder oor die nuwe ontwikkelinge. Oor hoe die nuwe dokters se werksomstandighede en salaris gaan wees. En so volg daar 'n ketting reaksie. My bestuurder vlieg van Gisborne af en ons gesels oor alles wat ek wil weet. Die CEO van die hospitaal kom ook om my te sien. En 'n nuwe wêreld met baie moontlikhede gaan oop. Waar ek vier maande tevore nog in 'n doodloopstraat was is daar skielik baie moontlikhede.

Die dag toe ons vertrek na RSA het ek klaar besluit ek moet terug kom.

Geleidelik is my gesin en my familie ook ingelig en toe ek voel dat almal op dieselfde golflengte is toe maak ek dit amptelik bekend dat ons weer in NZ gaan kom werk. Niks kon my meer in Suid Afrika hou nie. Nou het die praktyk my eers bedruk/ gestres en frustreer. Die verskil tussen kontant en mediese fonds mense het my nou eers gestres. Ek kon nie myself meer regverdig om vir die een kopseer panado te gee en vir die ander een Myprodol. Ek kon nie meer aanvaar dat die een persoon met angina wat 'n mediese fonds het binne weke na sy eerste simptome 'n kroonaar omleiding kry en die ander persoon met presies dieselfde simptome, maar wat nie 'n mediese fonds het nie vir jare moet wag voor hy gehelp word.

Weer eens was ons reëlings baie geseënd. Alles is op die regte tyd gedoen en baie vroegtydig was al ons reisdokumente gereed.

Op 27 Desember 2002 vertrek ons uit die Kaap.

So word daar oorgegaan in 'n nuwe hoofstuk vir die Vermaak-gesin. Wessel (41), Alet (38) en hulle besondere drie kinders: Adriaan (13), Deon (10) en Janet (4) het na Hawera in Nieu-Seeland verhuis.

Dit was nie 'n maklike oorgang nie. Dit het tyd geneem, daar was 'n periode van disoriëntasie en 'n soeke na re-oriëntasie.

Mettertyd het daar oneffenhede ontstaan tussen hulle verledeverhaal, hulle geantisipeerde toekomsverhaal en die hede - dit wat hulle beleef het.

Toe ons gekom het vir die locum het baie vir ons gesê: "Julle gaan kyk tog net hoe lyk dit anderkant voor julle gaan". Nee! sê ons nee, ons sal dit nie doen nie. Ons praat selfs ons nuwe (Suid-Afrikaanse) vriende (in Nieu-Seeland) aan: "Hoekom is julle hier, julle kan 'n verskil in Suid Afrika maak." Ons het nog onself die heelyd gebreinspoel om te sê ons moet teruggaan. Ons hou mos net vakansie. Wil mos net so klein bietjie rus. Dit was baie lekker, vier maande Is lank genoeg, ons het lekker gewerk en baie mooi nuwe dinge beleef maar ons gaan terug.. "Julle moet saam teruggaan. Julle kan 'n verskil gemaak. As ons almal saamstaan kan ons dinge verander." Maar in slegs vier maande het ons begin anders dink. Ons kon onself nie meer oortuig nie. Ons redenasies het leeg begin klink.... ons het onself probeer bluf.

Daar was baie dae wat ons gewonder het oor hoe is dit moontlik om dan so 'n drastiese gedagte sprong te maak?ons het nog altyd gesê ons moet hier(in Suid Afrika) bly, ons het 'n plig hier. Daar was tog dae wat dit bietjie onsekerheid en twyfel veroorsaak het. (Lang stilte)

Hierdie proses is in afhanklikheid van die Here deurgewerk. Die hand van die Here is oral raakgesien - van die reaksie van familieleden tot die manier waarop administratiewe rompslomp betyds afgehandel is.

As ek net iets kan sê.... Die derde persoon wat deur ons huis gestap het nadat ons dit in die mark gesit het, het die huis gekoop. Ons het gereken dat die prys bietjie hoog is, maar die man het geteken en ons het 'n goeie wins gemaak en boonop is die koop al in Junie deur en die nuwe intrekkers wou eers in Desember intrek. Ons motors is eers in die laaste maand verkoop - die eerste handelaar waar ons ingestap het het altwee gekoop en ons kon een van die motors hou tot twee dae voor ons vertrek het. Dit het groot vrede gebring dat ons die regte besluit geneem het. Ek is baie dankbaar vir alles

wat so amper te goed gebeur het.

So, al het wie wat gesê..... ons hardloop weg, enigiets. Dit het aan my niks saak gemaak nie, want ek het net geweet hier is soveel seën op hierdie besluit dat dit moet reg wees.

Reg van ons locum af né..... In die drie weke wat ons gesê het “yes” ons kom, het alles in plek geval, as daar enige oponthoud was sou ons nie gekom het nie - want daar was net drie weke. En uiteindelik toe ek 36 uur voor die tyd ons werkspermit, visums en paspoorte kry was ons uitgelate en baie opgewonde - dit is ‘n teken. Diep onder die indruk van hoe daar op ons gebede geantwoord is. Ons vra nie vir briefies wat val uit die hemel nie, maar ons het vele antwoorde op spesifieke tye gekry - alles het reg uitgewerk.

Dit was alles antwoorde, dit was wonderbaar gelooflik!

4.2.2 Terugblik - na die Tyd voor Nieu-Seeland

Hulle verhaal tot met die verhuising na Nieu-Seeland het met die normale op's en af's van die lewe gepaardgegaan, maar was goed. Wessel het nog altyd sy beroep as ‘n roeping beleef, maar die frustrasies het al meer geword. Alet plaas haar beroep as onderwyseres op ys om hulle kinders te ondersteun totdat Janet skooltoe gaan.

Die gesin het hulle in die pragtige en besondere dorp, Somerset-Wes gevestig. Na ‘n paar jaar se werk in die staatshospitaal is hy uiteindelik saam met ‘n ouer dokter in ‘n privaat praktyk in.

Die volgende sewe jaar was goeie jare. Maar o weë daar was so baie teenstellings/paradokse. Ek en my vennoot is ligjare van mekaar. O, ons het so baie koppe gestamp. Baie mense het my bewonder dat ek so lank met hom kan uithou. Ek het baie dae gevoel om weg te loop. Maar waarheen was altyd die vraag. Die mens is ‘n aanpasbare wese. So telkens het ek weer kop opgetel en aangegaan. Finansieel het dit goed gegaan. Ons het lekker geleef. Kon gereeld vakansie gaan hou. En het

selves in Kalifornië vir my sussie gaan kuier. Ek het die werk baie geniet. Ek het die mense lief gekry en hulle het my lief gekry. Ek het in 'n arm woonbuurt gewerk.(Voorheen genoem 'n Kleurling area) Drugs, drank en alles wat daarmee saam gaan was 'n groot deel van my werk. Diefstal en moord was deel van my verwysingsraamwerk. Ja ek het selfs groot vriende en 'n vertroueling van 'n vrou geword wat gereeld gesteel het. Een dag het sy van die hof gekom - mooi uitgevat in klere wat my vrou nie kan bekostig nie. Op my vraag of dit gesteel is het sy ja geantwoord. Hoeveel vrouens en kinders het by my gesit met pyne en klagtes wat maar net agv hartseer was. Die sedelike en morele verval was erg. Male sonder tal is ek saam met 'n gesin deur die trauma van 'retrensment' (afdankings) Ek het op 'n keer uitgeroep en gevra "weet die mense in die regering en korporatiewe wêreld wat hulle doen' Ek was bevoorreg om saam met my mense die lief en leed mee te maak.

Maar toe op 'n dag in 1999 besef ek dat ek iewers 'n plan moet maak. My werk het 'n dooie punt bereik. Ek kan nie troos en troos en hier en daar dokter en dan ook nog aan my vennoot en sy nukke moet aandag gee nie - dinge het te veel geword. Maar waarheen?

Ek het vir korter tye myself kon troos en se dit is OK dinge sal verbeter. My gesin het groter en ouer geword en ek het nie altyd die energie gehad om hulle te geniet en te help nie. Die ure wat ek in die praktyk was was net te veel.

En ja en toe begin die praktyk stiller word. Lang ure in die spreekkamer , maar verveeld. Minder mense kom. Ons soek na redes ons soek na antwoorde. Ek vind troos by ander kollegas wat ook swaar kry. Groot praktyke begin stiller word. Drie-man praktyke word tweeman en kleiner praktyke maak toe. Ja en ook kom daar nuwe dokters. So ons raak nog stiller. Skielik begin die inkomste en uitgawes nie meer klop nie. Nou sit ek en my vennoot meer vas. Hy soek meer kontant en ek wil meer kontant in die bank hê. Die boeke moet mos klop. Die 'overdraft' kan mos nie net hoer en hoër gaan nie.

Maar waarheen?

Die dag toe daar weereens (die regering het al 7 jaar tevore ook hierdie dreigement geuiter) oor die radio gesê word dat die GP's hulle apteke sal moet toemaak - ja daardie dag het ek moed bymekaar geskraap en vir Alet vertel dat ek baie ongelukkig is en dat ons sal moet skuif. Ek gaan nie meer 'n GP wees nie. Sy was stom geslaan. Geskrik maar tog erken dat die laaste tyd nie goed was nie. Die komende week het ek ook my Ma en broer en suster vertel hoe dit gaan en wat aan die gang is. Almal was stil - ek ook. Die gedagte was ligjare ver van hoe ons almal die toekoms gesien het. Niemand het dit verwag nie. Maar ons is almal geleidelik voorberei.... Eers die besef dat daar fout is, die soek na redes, die vredemaak met die redes en dan die besluit om uit te spring.

Die maande wat gevolg het is gekenmerk deur baie gebed en baie praat. Baie vrae is gevra. Ek het my kollegas begin vermy. Al wat hulle oor kon praat is mediese fondse wat nie betaal nie. Pasiënte wat ondankbaar is en ook nie betaal nie. En o ja baie dokters wou in Kanada gaan werk.

Ek en my vennoot het ook baie gepraat. En gepraat. Ek kon nie net loop nie. Het darem baie geld en ure en energie ingesit. Toe besluit hy ook om Kanada toe te gaan. Net vir ses maande. Om geld te maak!!

Op die stadium het ek begin advertensies kyk en alle moontlike rigtings in probeer dink. Ander privaatpraktyke, terug staatsdiens toe, iewers in 'n sendinghospitaal in Afrika? 'n Paar keer het ek aansoekvorms begin invul en dit nooit gepos nie. Baie afgehaal en beledig gevoel die dag toe ek Rooi Kruis Hospitaal skakel en die persoon vir my baie diplomaties sê dat hy aan my aksent aflei dat ek 'n blanke Afrikaner is en dus nie oorweeg sal word vir 'n pos nie! Ook het ek gekyk na advertensies in die buiteland. Dit was nie lekker om dit te doen nie.. Dit het my geweldig gestres. Hoe kan ek as Afrikanerseun my familie hier los? Hoe gaan my vrou en kinders in 'n Engelse omgewing aanpas? Menige aansoek 'on-line' ingevul maar nooit die 'send' knoppie gedruk nie. Nooit die moed van my oortuiging gehad nie.

Maar net een - ja net een klein advertensie van White Cross in Nieu-Seeland het ek sover gevorder dat ek die 'send' knoppie kon druk. Baie ander in UK en USA en Midde Ooste het ek weer 'delete'

In Suid Afrika het ek ook rond gekyk - meer doelgerig. Selfs het ek en Alet Empangeni toe gevlieg en daar na 'n hospitaal gaan kyk. Rooi Kruis Hospitaal het vir my gese my velkleur is verkeerd. En die salarisse - dit was 'n reuse probleem. Ek sou nie my gesin met die salaris kon onderhou nie.

Vir Wessel en Alet was hulle geloof en hulle aanbidding van die Here, veral deur betrokkenheid in 'n gemeente, altyd vreeslik belangrik. Hulle is lief vir die Here en wil hom dien. Dit is vir hulle baie belangrik om geloof vir hulle kinders sinvol te maak en 'n lewensrealiteit - iets prakties en uitleefbaar.

Wessel beskryf sy en die gesin se eerste deel van die geloofsreis so....

Veertig jaar gelede het 'n wonderlike ding met my gebeur. Ek is gebore in 'n gesin waar my pa en my ma Christene was. Ook was my oupas en oumas Christene. Soos jy weet is beide die Vermaak en Pieterse families sterk betrokke by die stigting en bestuur van Beaufort se Gereformeerde Kerk. Ja en ook die Van Rensburgs. So van alle kante is ek geseënd gewees om in so 'n gesin gebore te word. Soos jy ook kan ek werklik getuig van seën van geslag tot geslag!!!

Na 'n marathon sessie is ek uiteindelik gebore. En saam met die eerste teugies borsmelk het Ma vir my gebid!!!! Dit is so tekenend van ons geloof né. Ongevraagd en sonder verdienste is die Seën van die Here aan my oorgedra. So het ek as kind van die Here my lewe begin. Ek is gedoop en is reeds van vroeg af elke Sondag twee keer op 'n dag kerk toe geneem. Eredienste was streng formeel. Pak klere en hoede. Ja ek herinner my aan meer as een keer wat ek agter die tannie voor my se hoed 'n uiltjie probeer knip het. Orde en stigtelikheid. Geen geraas almal onderdanig en eerbiedig. Of was dit eerbied? Ja ek glo tog so. Die eredienste was verder ook elke keer dieselfde. Geen variasie was toegelaat nie. Dit het dit maklik gemaak. Ek het altyd presies geweet wanneer om te staan en wanneer om te sit en wanneer dit tyd is om te loop. Dit het

natuurlik daartoe gelei dat 'n mens nie altyd heelyd hoof te luister nie. Die volgorde is dieselfde so niemand kom agter as jou gedagtes dwaal en jy eintlik nie in die kerk is nie.

Katkisasie was Maandae middag. Ons is gedril en het baie verse uit die kop geleer. Al die leerstellings van die Doppe kerk is sonder enige vrae aan ons voorgehou. Geen bespreking of geen debat is toegelaat nie. Feite is feite. En ons moes dit net leer. Vir my was dit maklik. Soos jy weet is ek nie een wat baie vrae vra nie. Ter wille van vrede het ek maar net aangegaan. Selfs as ek alleen was het ek ook nie geworstel met vrae nie. Dit was reg soos ons geleer het en ek het veilig gevoel. Daar was nie rede om te twyfel in die owerhede nie. In St 9 het ek en Annelie gekatkiseer. Ouma was baie trots. Twee kleinkinders saam gekatkiseer! Ek kan een vraag baie goed onthou. Hoekom is jy 'n Doppe? Die antwoord is vooraf gememoriseer. "Dit is die enigste kerk met 'n ware en regte leer" Jare later het ek dit in 'n kerkraadsvergadering in die Strand ook weer gehoor. "Onthou broers ons kerk se leer is waar en reg - die enigste".....

Die antwoord het my gepla, maar nie gedurf om dit te bevraagteken nie.

Op skool is elke dag begin met Godsdien.

Ek is/was gelukkig en veilig in die Gereformeerde kerk. As student in Stellenbosch het dinge verander. Ek was skielik gekonfronteer met meer vrae en meer moontlikhede. Steeds het ek die veilige roete gekies en streng op die Gereformeerde tradisies en norme voortgebou. Daar was nou immers meer wat ook soos ek gevoel het en ons het voorgedaan soos ons grootgeword het.

Weg uit die veilige omgewing van my ouerhuis het die lewe sy loop begin neem. Skielik het my geloof nie net iets gewees wat ek Sondae doen nie, nee dit het elke dag deel van my lewe geword. Meer en meer begin bewus raak van die feit dat ons nie die Here in 'vorm' en 'leer' kan vasbind nie. Nee Hy is Oral. Daar waar ek die briewe ontvang om te se dat ek nie gekeur is vir medies nie en ook daar waar ek voor die kennisgewingbord - met toets punte - staan. Ek het die vreugde begin ervaar om saam met ander te bid.

Onthou tot nou toe was net die Ds en ouderling wettig en geleerd genoeg om te bid. Tuis het net die gesinshoof gebid. En daar was net sekere ooms wat regtig kon bid.

Aanvanklik was dit maar vreemd, het baie gewonder of Stellenbosch nie op die verkeerde pad is nie.

Maar

Loof die Here vir die opvoeding wat ek gehad het, Ma en Pa het ons werklik die basiese vaardighede van die lewe geleer - soos hulle dit verstaan het uit die Bybel. Liefde en dankbaarheid!! En bewus van ons groter doel op aarde. Daardie streng stigtelike ordelike dissipline in die kerk was ook goed. Hoe mis ek nou elke Sondag die tweede erediens. Hoe oneindig mis ek nou die wet en geloofsbelydenis wat ek getrou elke Sondag gehoor het. Hoe mis ek nie die stigtelikheid en gewydheid van die erediens nie.....

Hoe wonderlik om te kan getuig dat al die groot besluite in my lewe vir my geneem is!! Ek is uiteindelik gekeur vir medies. Ek het swaar geleer en baie herre gehad, maar na baie trane en baie gebed het ek graad gekry en ek is baie gelukkig in my werk. Dae wat dit swaar gaan herinner ek my gereeld daar aan dat ek 'n roeping het, nie 'n beroep.

Soos my ouers en grootouers het ek gou by die kerkbestuur betrokke geraak. Ja en my dankbaarheid was groot , dus ek wou en ek moes.

Die jare in Somerset-Wes het ek en Alet groot 'geword'. Ons kinders het gegroei en ons moes aanpas. Die eredienste het begin verander - kinders nie meer binne welkom nie. Die stilte was vir die ouer broeders belangriker. As jong mense in Weskaap het ons saam met vriende en ons kinders al hoe meer vrae gekry oor ons kerk. Waarheen - hoekom - daar was 'n groot oplewing in Weskaap. Die jong mense het werklik teruggekeer tot die Woord. Soeke soeke na die waarheid. Ongelukkig het die tradisionele kerke nie al die behoeftes en vrae kon antwoord nie. Ek het dit eers negatief gesien. Maar gaandeweg het ek besef dat ek dieselfde vrae vra en nie antwoorde kan gee nie. Skielik was die kleredrag nie meer belangrik gewees nie. Die inhoud was

belangriker. My gesindheid in die hart was belangriker. Skielik het dit sin gemaak om ander geestelike liedere ook te sing. Skielik het dit sin gemaak om die kinders uit ander lektuur as die Bybel te leer. Videos en tapes en boeke. Dit was nie meer uit die bouse en onkerkregtelik nie. Tog het die ouer broeders ons gereeld vermaan dat ons nie reg maak nie. Ek het hard gewerk onder die jong mense. Ek het nie klem gele op die leer en gewoontes nie. Net gewerk. Psalms was my groot passie. Ek weet die jonges sing dit nie meer nie. So as ons saam was het ons gesing. Vasvrae gehou en notepret met psalms gehad.

Die laaste paar jaar as voorsitter van die Jeug kommissie het ek telkens koppe gestamp met die ouer manne. Die jong vrouens en jong mans was gereed vir nuwe maniere en ek het saamgestem, maar het telkens 'n bloedneus op kerkraadsvergadering gekry. Ek is gou as die vredemaker uitgeskel. Aan die een kant het ek saam met die nuwe maniere gestem, maar aan die anderkant wou ek nie onvrede in die kerk he nie. Altyd gepoog om die oues tevrede te hou. Altyd ons saak probeer stel en probeer kompromie aangaan. Maar die oormag was altyd te veel.

So het ek dit beleef dat vriende die kerk verlaat. Vriende se broers en susters, en toe uiteindelik my eie broer. Ja dit was swaar tye. Daar is geruk /geskud aan die fundamente. Is ek dalk in die proses gereed gemaak vir wat sou voorlê?

Alet en kinders het vroeë gevra. Hoekom moet ons alleen kerk toe gaan? Ons maatjies gaan dan na 'n ander kerk toe? Hoekom kan ons nie saam met die maatjies kerk toe gaan nie? Hoekom is ons vriende dan in ander kerke? Wat is die verskil? Ja wat is die verskil? Die leer? Die vorm? Hoede of nie? Bidure of nie? Psalms maar nie Gesange?

Wessel en Alet se betrokkenheid eindig nie by die gemeente, die kerkraad, die jeug en haar insette by die kleuterkerk nie. Hulle is baie betrokke by hulle kinders en die gemeenskap. Hulle is mens mense en speel 'n belangrike rol in mense om hulle se lewens.

Wessel het 'n passie vir sy werk en word aangegryp deur mense se nood. Daarom

frustreer die ongelykhede tussen staatspasiënte en mediese fonds pasiënte al meer. Dit word 'n etiese kwessie. Hy stel opreg belang en werk baie lang ure en dit plaas spanning op hulle gesinslewe. Dit gaan redelik goed met die kinders by die skool. Tog ervaar die seuns, veral Adriaan, akademies en sosiaal spanning. Adriaan het in Desember ses geword en is toe eers die volgende jaar skooltoe. Hy was dus nie saam met sy portuurgroep nie.

Die groot klem op kompetisie maak die seuns kopsku vir sekere sport. Die publieke beeld van die skool en die suksesfaktor lei tot 'n wen ten alle koste houding. Die hele atmosfeer het langs die sportveld tussen die ouers verder gesuurdeeg.

Onsekerheid t.o.v. uitkomsgebaseerde onderwys, die wyse waarop die nuwe kurrikulum ge-implementeer word en die houding van skoolbestuur en ouers jeens die nuwe benadering, is verswarende omstandighede.

Hulle vriendekringe sentreer rondom die *praktyk en die vriende om die praktyk, die kerk en die vriende in die kerk, en die skool en dit wat daarom gaan. Die drie dele was nie geïntegreer nie.*

'n Vierde sosiale kring is hulle ouerhuise. Hulle uitgebreide gesinne is vir hulle baie belangrik. *... eintlik het ons nie baie diep, diep vriende gemaak nie want ons het ons ouers daar gehad en ons het baie as gesin by ons ouers gekom. Tydig en ontydig was Ouma maar gereed om te help met wat ook al - kinders oppas, koppie suiker leen, gou iets in die dorp optel oppad huis toe, ens.*

Ons ondersteuningsraamwerk was nog steeds ons ouers na al die jare van getroude lewe. Alhoewel, ons kerkvriende het in later jare tog op 'n spesiale manier deel van ons ondersteuningsraamwerk geword. In die hitte van die stryd as ek 'n pap wiel gehad het het ek eerder by my ouers gaan afpak as by vriende.

Hulle het baie naby aan hulle ouers gebly. Daar was gereelde kontak en die oumas en opa het 'n besondere en groot bydrae in die kinders se lewens gemaak.

Wessel speel 'n prominente rol binne sy gesin van oorsprong. Hy het 'n besondere verhouding met sy ma en neem redelike verantwoordelikheid vir haar. Verhoudinge met die sibbe en hulle huweliksmaats is goed.

Wessel kom ook baie goed klaar met Alet se ouers. Veral die band tussen hom en Alet se pa is uitsonderlik goed.

Alet het 'n baie nou en besondere band met haar ouers. Haar verhouding met haar pa is ook uitsonderlik goed. Alet se ma vind vervulling en sin daarin om dienend beskikbaar te wees vir haar gesin en in hulle behoeftes te voldoen. *Ag, 'n simpel ding, dan maak een van ons 'n rok, dan kom ons by die moeilike deel - die rits en die knoopsgate - dan gaan gee ons vir my ma, dan maak sy dit gou vir ons. My ma is daar, sy doen dit goed. Hoekom sal ek dit doen? Dieselfde met Christa - sit nie eers meer haar kinders se rokke se some in nie, sy vat dit na my ma toe, sy doen dit. My ma is daar, sy wil dit graag doen, sy wil iets beteken.....*

Alet se pa het ook allerhande praktiese klein goedjies vir hulle gedoen en sodoende baie gehelp en ondersteun. Dit het dit vir Wessel en Alet makliker gemaak. Hy kon ongesteurd aan sy werk aandag gee en Alet het 'n nutsman gehad wat haar gehelp het.

Alet se ouers het 'n besondere rol in haar lewe in Suid-Afrika vervul. *Nie dat ek 24uur uit 24 uur by hulle was nie. Maar hulle was maar altyd my valskerm pie. As daar 'n krisis was en Wessel is besig, dan weet ek my pa is daar en hy sal dit doen.*

Ook emosioneel het haar ouers vir haar baie beteken. Dikwels as Wessel by die werk is en die kinders by die skool, het Alet by hulle 'n draai gemaak. Wanneer sy diep dinge met hulle gaan gesels het, het hulle gespot: "Ons konkel 'n bietjie". *..... in jou ouerhuis is dit mos maklik om jou emosies te verwoord en sonder enige vrese lekker te gesels. Sommer net alledaagse dinge. En dan het ek baie keer my diepste emosies sommer daar gelos want dan is dit al half uitgesorteer as ek huistoe gaan. En baie keer het my ma-hulle eers my emosies hanteer.*

As ek rêrig 'n diep ding gehad het wat my pla, het ek een oggend by my ma-hulle ingeval en gesels en bietjie leeg gemaak. Daar was nie rêrig vriende wat nog daai, daai diep dinge mee gedeel het nie.

Hulle ouers en hulle familie het hulle besluit gesteun. Net Wessel se sussie was vir 'n tyd ongemaklik met van die verantwoordelikhede wat sy t.o.v. hulle moeder moes oorneem. Dit was vir haar moeilik om ma te sien swaarkry omdat Wessel en sy gesin oorsee verhuis het. Na 'n tyd was dit nie meer 'n kwessie nie. Hulle is dit eens dat dit moeiliker sou gewees het om te gaan indien verhoudinge gespanne of sleg was. Omdat hulle verhoudinge met almal in die families gesond is kon hulle makliker gaan sonder skuldgevoelens en onopgeloste kwessies.

Hulle was gelukkig in Somerset-Wes. Dit is 'n besondere en mooi plek om in te bly. Hulle het goeie vriende gehad, was aktief by die gemeente betrokke, die skole was goed en die omgewing is mooi.*ons het groot geword in Somerset-Wes. Ons het gegroei van...jonkgetroudes na 'n gevestigde gesin in 'n kerkgemeenskap en 'n skoolgemeenskap.* Somerset-Wes is vir die gesin, maar veral vir Alet, steeds 'n idilliese plek met 'n groot bekoring. Hulle het baie lekker daar gebly.

4.2.3 Die Nuwe Land en al die Dinge....

Hoewel Hawera nie vir hulle vreemd was na die vier maande wat Wessel daar gelocum het nie, was dit nou anders. Hulle moes nou vir hulle 'n potjie krap. 'n Taak wat nie altyd ewe maklik in 'n totaal vreemde konteks is nie.

Die eerste jaar was die gesin se fokus op oorlewing. Hulle het gespook om aan die basiese behoeftes te voldoen en al die basiese goed in plek te kry. Blyplek, rygoed, skole vir die kinders, sport en kerk.....

Dit het baie tyd en energie in beslag geneem omdat dit binne 'n vreemde taal, kultuur en

manier van doen gebeur het.ek het aan die einde van verlede jaar moeg geraak vir al die nuwe goed. Ek was net op. Ek kon net nie meer..... want orals..... trek ek aan, trek ek anders aan, eet ons, eet ons anders, gaan ons in die dorp in is alles anders, gaan ons kerk toe is dit anders.

Sommige Kiwi's het die proses makliker gemaak en ander het dit moeiliker gemaak. Sommige oud-Suid-Afrikaners het die proses makliker gemaak en ander het dit weer moeiliker gemaak.

Die gemeenskap van Hawera ontvang hulle grootliks met ope arms. Hulle word deur die burgemeester uitgenooi na 'n amptelike verwelkomingsfunksie aan nuwe intrekkers.

Wessel vertel van hulle aanpassing t.o.v. 'n geestelike tuiste:

Ons eerste vier maande het ons by die Presbiteriaanse kerk aangesluit. Gereeld hulle dienste bygewoon. Dit was veilig. Dit was 'reg'. Ons vriende in Somerset Wes en die kerkraad het ook so gereken. So aan die einde van die vier maande het ek begin wonder hoe ek dit kan regverdig dat ek in 'n kerk sit met my kinders en daar is geen ander kinders nie. Ons is weer huis toe.

Met ons terugkoms in Hawera het ons besluit om die oogklappe af te haal en "kerkhopping" te doen. 'n Begrip wat my eindeloos pla en wat ek met hand en tand tuis beveg het. Nee so kan mens darem nie soek nie - so het ek gedink. Die eerste Sondag gaan ons na die Baptiste kerk. Die naam pla by baie en ek swyg dit in alle briewe. Sensuur is ons voorland in ons kerk in die Strand. Die eerste Sondagoggend bid ek vir leiding, hoe sal ek weet dit is reg. Wys asb duidelik as dit verkeerd is. Ons word met groot liefde ontvang. 'n Klein kerkie met 'n klavier dromme en kitare. Die ds se welkom aan almal: 'Ons is deel van een Liggaam' Al is die vorm anders. Seën vir die tyd by ons. Ons sien 'n lied. EN dit maak my hoendervleis. Dit is 'n geloofsbelydenis. Nie Temmingh se wysie nie. Ook nie die bekende woorde waarmee ons grootgeword het nie, maar basies soos ons glo..... Ek het rustig geword en hard geluister. Al wat ek die betrokke dag kon kritiseer is die feit dat hy 'n gebed van Alan Boesak voorgelees het.....

Gou het die mense ons as deel van hulle geloofsvriende aanvaar. Gou het ons deel gevoel van 'n geloofsgemeenskap. Sonder enige druk of eise ten opsigte van die Groot Doop. Hulle respekteer ons siening.. Ons is as kinders gedoop en daar is geen rede of kans dat ons weer gedoop sal word nie. Dit is immers 'n verbond wat die Here met ons gesluit het. Dit hoef nie van my kant af hernu te word nie.

Ons het weer dienste by die Presbiteriaanse kerk bygewoon. Nee wat, daar is minder verskil tussen hulle en die Baptiste se erediens as wat daar tussen die NG en Doppers is. Ook was ons by die AGS. Hulle is baie raserig en hou net Vrydae aande kerk. Ek is ongemaklik daarmee.

So was ek gisteraand weer Bybelstudie toe. Net 'n paar mans. Nie van 'n spesifieke kerk nie. Is dit verkeerd? Moet dit volgens 'n spesifieke kerk gehou word. Wat van al die waarskuwings van dwaalleer? En wat 'n aand was dit nie. Vir 'n volle uur is daar opreg en hard gebed. Wat 'n ervaring!! Hoe arm was ons in die ou dae. Gebed was slegs vir spesifieke mense en tye bestem. 'n Uur lange gebed sou as Fariseër uitgekryt word.

Dinge wat ek mis.... lekker sing. Lofsange tot eer van God. As ek nie nuwe Engelse liedjies leer nie sal ek net vakansie tye in Suid Afrika die Here kan loof. "Shocking"

Die geweide atmosfeer.

Die liturgie

'n ordentlike preek

Die ds het nog niks gese wat ek as lasterlik of dwaalleer beskou nie. Hulle vorm is net anders.

Die liefde wat ons ontvang is opreg en wonderlik.

Nog positiewe verwickelinge. Ons praat weer in die huis oor ons geloof. Ons is honger vir 'kos' So sodra ons tuis is sal Lux Verbi besoek word. So baie dinge wat ons altyd gedoen het en nou nie meer nie. Maar hoekom het ons dit gedoen?

En toe later, die 7de Desember?

Ons het Sondag 7 Desember 2003 'members' geword van die Baptiste Kerk in Hawera. Let op die woord 'member' en nie lidmaat. Sekere begrippe is nie hier in die nuwe land van ons vertaalbaar nie of dit bestaan bloot nie. Erediens, lidmate, liturgie, nee wat, dit bestaan net in ons eie dierbare taal en tradisie. En tog glo ek van harte dat ons die jaar geestelik gevoed is en gegroei het. Loof die Here. As daar grade van Christene is het ek hier ook A kandidate ontmoet.

Maar laat ek voor begin. Die besluit het nie oornag gebeur.

Op dieselfde Sondag presies 41 jaar gelede is ek gedoop in die Gereformeerde Kerk Barkly -Oos. Wat 'n trotse dag. Wessel Petrus Jacobus - nog 'n seun wat sy Oupa se name erf. Nog 'n seun wat die Groot genade van Ons Vader van sy geboorte af ervaar. Nog 'n seun wat in die Gereformeerde tradisie sal voortleef. Al my Oupas en Oupa - grootjies was stigterslede van die betrokke kerk. Genade van geslag tot geslag - 1000 maal!!

Ek kan met sekerheid se dat ek nie uit gewoonte gedoop is nie, maar dat dit my pa en ma se opregte wens was en dat dit met groot erns gedoen is. Dit was 'n groot dag. So het my gereformeerde opvoeding begin.

Eersdaags is ek en Alet 15jaar getroud. Ook sy is in 'n Christelike huis gebore. Ook al haar Oupas en Oupa grootjies was lidmate van die Nederduitse Gereformeerde Kerk. Een Oupa was 'n sendeling in die Soedan. Ook sy is as klein babatjie gedoop en ook sy het grootgeword in die kerk.

Ons was albei gelukkig in die Gereformeerde Kerk. Veilig, want 'die leer is mos reg'. Ons het nie die nodigheid gesien of die behoefte gehad om enige vra te vra oor die leer en leringe van ons kerk nie. Kortom ons was tevrede. Ons het ons kinders ook in dieselfde tradisie grootgemaak.

Soos die kinders begin groot word het die vrae begin kom. Onthou die middel 1990 jare was gekenmerk deur groot veranderinge wat beslis ook na ons as blanke Afrikaners

oorgespoel het. Skielik is die geslag voor ons se doen en late openlik bevraagteken en gekritiseer. Ook op geestelike gebied het die vroeë begin kom. Ons vroeë het hoofsaaklik gegaan oor hoe ons ons doopbelofte ten opsigte van ons kinders moet nakom en die vroeë wat deur ons vriende met kinders gevra word. Ek het altyd hard verdedig aan die gewoontes en 'formalises' en tradisies. Dit het moeiliker geword om die kinders met: 'Die kerk sê so.' tevrede te stel. (So is ek en my gesin voorberei vir die groot verandering wat voorgeleë het.)

Ek het al die vroeë en gesprekke probeer sien as positiewe groei. Ek reken tog daar was 'n mooi oplewing onder ons portuur Afrikaner. Maar steeds was ek onwrikbaar seker dat die Gereformeerde leer al leer is.

Saam met al die ander besluite wat moet geneem word met 'n verhuising na 'n ander land het ons ook 'n besluit moes neem oor ons geestelike tuiste. Ons kon nie. Ons het telkens dit voor die Here in gebed gelê dat ons nie weet hoe om te kies tussen kerk A en kerk B nie. Al besluit wat ons geneem het na baie gesels en raadpra is dat ons kerk toe sal gaan op die dorp waar ons bly. In dieselfde gemeenskap waar ek werk, die kinders skoolgaan en waar ons bly. Ek kon nie die kinders altyd bevredigend antwoord hoekom ons Strand toe moet ry verby die kerk in Somerset-Wes nie. Ek kon nie meer myself beantwoord nie.

Die Gereformeerde kerk het 'n korrespondensie ooreenkoms met die Reformed Church of NZ en ook die New Covenant kerk. So uit die aard van die saak het ons eers die kerke probeer kry. Maar nee, nie in Hawera nie. Die naaste Reformed Church is in Wanganui - 114km ver. Dit beteken dat ons elke Sondag drie uur sal moet ry.

Die eerste Sondag oggend gaan ons toe na die Baptiste kerk. Nie een van ons het besluit nie ons het net soontoe gery. Bokant die deur is daar groot geskryf

"Baptist Church Hawera" Ek het my linkeroog styf toegeknyp om nie die eerste woord raak te sien nie. Ek het net die "Church Hawera" raakgelees. Net gefokus op kerk. Ek het hard gebid dat ek as Pa van die gesin leiding nodig het. Ek kan nie self besluit nie. Ek weet te min van al die verskille om 'n werklike ingeligte keuse te maak. Ek het hard

gesmeek dat ek duidelikheid moet kry as daar iets is wat verkeerd is - as dit die verkeerde besluit is. Maar die antwoord het duidelik gekom in die openingswoorde van die 'pastor' Ons is almal lede van Een Liggaam. Kyk verby die verskille in die manier van aanbidding en fokus op wat die Heilige Gees vandag vir jou sê. En daarna sing ons die geloofsbelydenis. Nie die een wat ons al vir veertig jaar elke Sondagoggend hoor nie, maar die gees van die woorde is presies dieselfde. En toe is daar nagmaal ook. Ek wil eers nie, want waar is die toesig? Waar is die kerkraad? En weer kom die antwoord van die voorganger. Hulle glo nes ons – hulle mag dit net anders doen.

So het ons gereeld elke Sondag kerk toe gegaan. Ons het nuwe vriende gemaak. Werklik broers en susters in Christus. Van die eerste dag af het hulle ons deel van hulle gemaak. Omtrent 30 grootmense met maklik 30 kinders onder 12jr.

Om Dopper te bly in Nieu-Seeland beteken dat ek en my gesin elke Sondag alleen moet kerk hou. Hoe arm sal dit wees. Elke Sondag sal my gesin na my 'preek' moet luister.?? Ek voel ek is nog steeds gereformeerde. Ek doen dit net op die Baptiste manier?

So van Dopper tot Baptis

van das en baadjie tot slenterdrag

van psalms sing tot 'gospel liedere' (totaal iets nuut. Hoe wonderlik om in 'n ander taal te kan sing en prys)

van orrel musiek tot klawerbord en tromme en kitare

van elke Sondag dieselfde liturgie tot geen liturgie

van 'n strak eerbiedige houding as daar gesing en gebed word tot 'n vrolike lewensblye geraas

van doodse stilte - afwagende stilte voor die diens begin tot 'n borrelende geraas en opgewonde gesels.

Maar in wese is dit net die manier van doen wat verskil. Net die uiterlike wat baie anders is. Elkeen teenwoordig in die kerk maak erns met sy geloof. Elkeen probeer die regte

pad loop. Elkeen het een ding in gedagte - om Die Here te prys en om te doen wat Hy wil hê ons moet doen, om te leer, om uit te reik en om Die Lig uit te dra..

In my hart sal ek altyd Gereformeerd bly. Ek mis die spesifieke liturgie wat ons gevolg het. Ek mis die eerbied en stilte. Ek mis die teologie in die preke.

Maar ek is dankbaar

Ek kan nou ander liedere ook sing tot eer van die Here. Ek kan nou in 'n geraas ook stil raak en werklik stil word in die hart.

Ek lees nou die bybel ook in 'n ander taal en leer nuwe goed..

Ons kom van 'n land met armoede en geweld en baie oorloë. Hier ken die mense nie die soort swaarkry nie. So hulle lees ander goed in die Bybel Die klem val anders..

Die klem in ons tuisgemeente in Strand het sterk geval op die genade en versorgende liefde van God vir elke individu. Almal was altyd sterk onder die indruk dat die swaarkry deel is van 'n voorbereiding vir die persoon self. Soms was die preke week na week net op troos toegespits. Verder ook was die sonde altyd baie beklemtoon. "In sonde gebore en ontvang" Sleg en tot niks goed in staat. Sonde is ook sonder omhaal van woorde sterk tereggewys. (Behalwe skinder) Die tweede tafel van die Wet is gereeld onder die gemeente se aandag gebring met die een of ander 'tugsaak' En as daar 'n slag 'n tugsaak is was almal tevrede dat die Ds en die kerkraad nog op die regte pad is. En hier..... hier het ons hoofsaaklik gesprekke gehad oor hoe moet ek die Goeie Blye Boodschap moet uitdra. Hoe moet ek elke dag my lig laat skyn. Ons is pas klaar met 'n reeks lesings oor wat fout is met die wêreld en hoe ek en jy dit kan regmaak. Vroeg in die nuwe jaar begin ons met 'n veertig dag program oor hoe om ander mense in die kerk te kry. Die klem val totaal op die uitdra van die evangelie. Dit is elkeen se taak elke dag. Nie net die predikant s'n nie.

Wat 'n verfrissende verandering.

So ek draai nie my rug op my ryke erfenis nie. Nee ek gaan net op 'n ander paadjie wat in dieselfde rigting loop. Hoe kan ek twyfel na ek 2002 die hele jaar Ps 25 gebid het. Ek

loop ook die paadjie met blymoedigheid. Al sal my seuns nie hulle kinders in die Gereformeerde kerk doop nie , al sal hulle nie belydenis van geloof aflê soos ons dit gedoen het nie - hulle is steeds Kinders van die Here. Soos al my Oupas erfgename was so is my kinders ook. Die seën van die Here word nog 'n geslag oorgedra. Al is ons vir die oomblik in die Baptiste kerk.

Prys die Here met blye galme! O my siel daar is ryke stof.

Gaan ons nou weer gedoop word. Nee. Ons is gedoop. Die Here het met die doop van Wessel, Alet, Adriaan, Deon , Janet 'n verbond met ons gesluit. Ons hoef nie die verbond te hernu nie.

Die gesin, maar veral Wessel ervaar geestelike groei as gevolg van die verhuising, die aanpassing en alles wat daarmee gepaard gegaan het.

Kyk ons terug na die dae voor ons trek, ons besluit om te kom, die trek self, die aanpassing hier sien ons dat daar in my verhoudingslewe met die Here 'n groot verandering is. Verandering in die sin van nader, meer gefokus, meer bewus van die alomteenwoordigheid van die Here. Die seën, die afhanklikheid. In ons daaglikse lewe, in ons daaglikse gebedsverhoring, dit alles ervaar ek nou meer as wat ek as Afrikaanse Doppler seun dit ervaar het. Dit is waar die oorskryf van die storie inkom. Want dit het definitief in my verander. Waar ek 18 maande terug nog sterk sou glo, maar : “Jou Dopplerleer sê mos so” is die leer as sulks vir my nou minder belangrik. Die Dopplerleer was vir my belangrik, want dit was my kaartjie, dit was my sekerheid.

'n Belangrike ervaring in Wessel se geloofsgroei was 'n naweek wat deur die “Promise Keepers” beweging gehou is:

So spring ons Vrydag hier weg. Sewe man van Hawera trek op na Wellington. Om deel te wees van 'n leerskare van 1000 man. Wat 'n belewenis toe ons Vrydagaand met snaar instrumente, klavier instrumente en dromme en baie klank versterking - die Here loof. 1000 stemme wat hande klap en juig!! My Gereformeerde hart het so slag of twee gemis. Ek raak stil en kry hoendervleis toe ek werklik besef wat aangaan. Lofliedere!!!

Ek staar na die eenvoud van die dekor op die verhoog. Een enkele groot wit kruis. Wat 'n statement.

Die sprekers/predikers kom die een na die ander aan die woord. Dit is manne wat kan! Wanneer laas het ek so 'n dinamiese preek gehoor. En alles kom uit die Woord. Die organisasie Promise Keepers behoort nie aan een spesifieke kerk nie. So al waarop die sprekers kan terugval is die waarhede van die Woord. Geen dogma van watter denominasie ookal nie. En het hulle nie waarhede verkondig nie!!. Eg Gereformeerde uitleg van die Skrif.

En skielik kom ek agter hoe honger ek is ...

Kan julle indink hoe dit klink as 1000 man die Onse Vader saam hardop bid. Toe ek kom by "Vir ewig en altyd - Amen" begin iemand spontaan handeklap. En dit dreun deur die saal. Ek skrik en hou my oë styf toe en vra mooi omverskoning vir die onrespekvolle maniere... Of is dit ? Is uiting gee aan gevoel dan so verkeerd? Ek het gemaklik gevoel in die teenwoordigheid van die Gees.

Saterdag was net so goed. Die onderwerpe het die een na die ander gevolg. Almal van toepassing en almal van groot waarde. Plek plek kon ek saamsing. Die ouer en meer klassieke liedere.

Groot was die pyn in my hart toe ons oor "my dad" praat. Of soos hulle hier sê - 'ded'. Skielik was my verlange te erg. Is dit dan moontlik na al die jare.... Ek moet eerlik wees dit sou heerlijk gewees het om net so 'n kort rukkie te kon gesels.

Ek besef die groep se emosie het hoog geloop, is dit dan verkeerd? Kan mens dan nie maar opreg en erg opgewonde raak nie? Een ding is gewis - ek mis die liturgie van die Gereformeerde kerk. Ek mis en is uitgehonger vir goeie prediking. Maar - en dit is gewis - intussen groei ek en my gesin elke dag. Ek dank die Vader dat ek dit gegun is om ook buite my eie bekende kultuur te mag beweeg en ook Hom op 'n totaal ander manier te leer ken en te aanbid.

Dit was nie aldag maklik nie, maar dit het voorspoedig gegaan met die kinders se aanpassing. Die nuwe skoolhoof het voet by stuk gehou dat Adriaan weer by sy

portuurgroep in die klas moet wees. Wessel en Alet is dankbaar en verlig dat dit bewys is 'n baie goeie besluit te wees. Hy pas goed aan en het 'n positiewer houding teenoor die akademie en werk met ywer en onafhanklik.

Adriaan begin ook op 'n plaas net buite Hawera werk. Die werk met die diere, die melkery, die plaasimplimente en die perd bring in hom 'n mooi stuk groei en selfvertroue.

Hy het Suid Afrika verlaat as 'n jong onseker kind. Nou is hy 'n tiener en die selfvertroue groei elke dag. Hy is seker van waar hy wil heen en geniet die plaas en die diere baie. Heerlik om die jongman so te sien werk op die plaas. Sy wiskunde en wetenskap en Engels is goed. Die onderwysers en ons motiveer hard dat hy universiteit toe moet gaan. Hy werk ook daarvoor! Op sportgebied het dinge 100% verbeter. Hy geniet dit nou. Hy leef vir Vrydag aande se sokker.

Deon geniet ook die nuwe skoolomstandighede. Met die vreeslike kompetisie-element iets van die verlede ontdek hy sy sportliefde en geniet verskeie sportsoorte.

Hy doen goed. Sy frustrasie drempel was nog altyd laag. Maar dit is al of hier minder frustrasie is vir hom. Of dalk net meer ontlading. Hy praat soos 'n Kiwi! Sy skoolwerk is goed. Het 'n redelike groepie vriende. Sport geniet hy baie. Kla nou selfs by tye van seer spiere!! Wonderlik.

Na 'n aanvanklike senutergende aanpassingstyd, het Janet wonderlik by die kleuterskool aangepas en dit geniet.

Van geen taal toe ons hier aangekom het - tot vandag waar sy twee tale kan praat. Welliswaar meng sy party keer die tale, maar dit is baie oulik om haar so gemaklik te sien omgaan met die twee verskillende tale.

Alet het groot aanpassings gemaak. Skielik was ma nie meer daar vir die ritssluiters, knoopsgate, melkterte en koeksisters nie. Skielik was die vangnet nie meer daar nie. Skielik was die veilige emosionele hawe aan die anderkant van die aardbol.

Sy het beweeg van 'n 'Ek kan nie regtig sonder hulle nie' tot 'ek moes groot word'. *Ek moes leer dat ek op my eie voete kan staan. Dat ek nie rêrig my ma meer so nodig het as wat ek gedink het nie. Nou skielik sien ek, haai weet jy ek kan melktert bak, ek kan*

dit en ek kan dat.

Ek moes, ek moes weggegaan het, dit weet ek nou. Dit was nie maklik nie, maar ek moes, ek moes weggegaan het om groter te word, om te groei.

Hierdie gedwonge ontdekking van haar eie talente en vermoëns het Alet baie positief ervaar. *Wonderlik! Ek is so dankbaar daaroor. Ek het nou naaldwerk gedoen wat ek definitief nie by die huis sou gedoen het nie, my ma sou dit gemaak het. Ek het 'n sak gemaak vir die rok. Ek sou dit net nie daar gedoen het nie. Ons het so grootgeword dat... half, my ma is daar en sy wil dit graag doen. Dis vir haar heerlijk ook.*

Hulle 'eksterne' ondersteuningsisteme was nou ver en dit het hulle meer aangewese op mekaar gemaak. Daar het 'n nuwe dimensie in hulle verhouding gekom. Wessel moes nou die emosies wat sy gewoonlik by haar ouers deurgewerk het hanteer. Hy moes haar bystaan in haar 'treurproses' oor die breek van die 'naelstring', van die baie besondere verhouding.

Ek dink een van die aanpassing by ons, verlede jaar en hierdie jaar, is dat ons nou mekaar se emosies moet hanteer. Dis 'n nuwe uitdaging, dis 'n nuwe dimensie, 'n verdieping van ons verhouding met mekaar. Ek voel nie skuldig daaroor nie. Maar dit is 'n mooi nuwe verandering - dit sou nie daar gewees het as ons in Suid-Afrika sou gebly het nie.. Deur die genade het ons nooit saam ons af tye gehad nie. Toe ek verlede jaar op 'n tyd begin swaar trek het, het sy sterk gestaan. En toe ek weer kop optel en aangaan kon ek haar weer ondersteun. Hierdie laaste maand, ses weke, hierdie hele jaar sover, was vir my regtig moeilik.. Ek het voor groot probleme te staan gekom, toe was daar nie probleme aan Alet se kant nie. So.....ja....die genade is groot.

Sy moes leer om haarself teenoor Wessel te verwoord, hom in die rol wat ma en pa gespeel het in te laat.

Dit was goed.

Alet: *Ja, want jy het 'n baie besondere verhouding met jou ma en ek het 'n baie besondere verhouding met my pa. Ek beskou nie my skoonma as kompetisie nie en so het jy nog nooit my pa as kompetisie gesien nie..... maar tog hulle was ons.....*

Wessel: *Ja, maar ek kan sien dat so lyn (verwysende na 'n aanduiding op 'n genogram van die aard van verhoudings met mense in uitgebreide gesin) na jou ouers toe, na my ma toe en na jou pa toe, konflik kan veroorsaak in die huwelik,.... as jy in dieselfde dorp*

bly, op dieselfde plaas boer. Maar dit was nie die rede hoekom ons geskuif het nie. Dit is iets wat ons nou sien, iets wat ons nooit bewus van was nie.

Wessel erken dat die 'bietjie konkel' op 'n stadium 'n sensitiewe punt was. *As ek seker rêrig moet erken, aanvanklik het dit bietjie gekrap. Maar nou dat ons weg is, nou besef ek maar haai, ek't eintlik uitgemis. So dis lekker om dit nou so te doen.*

Wessel som dit later op: *Alet geniet haar nuutgevonde talente - sy maak kos vir 'n klomp mense met groot selfvertroue en met min moeite. Sy sien uit na die skoolhou. Sy het ontpop in 'n jong vrou met baie meer selfvertroue. Dit bring mee dat sy begin terugpraat as ek praat! En ook selfs met voorstelle kom! Dit bring 'n nuwe dimensie in ons verhouding. (Ek kan of kla of ek kan dit as 'n uitdaging sien.)*

Hulle is mekaar se geskenke van die Here af. Hulle staan mekaar by en vul mekaar aan.

Wessel geniet sy werk by die ongevalle-eenheid baie. Hy het in die eerste jaar deur sy werk en omgang met die personeel (administratief en medies) en die pasiënte gewys dat hy 'n man met integriteit is. Dit het aan hom geloofwaardigheid verleen en die respek wat nodig is in so 'n werksplek.

Dit was nie so maklik om tot op so 'n punt te kom nie. Hy moes stereotipes afbreek, hy moes vooroordele verkeerd bewys. Van die diskoerse waarteen hy hom vasgeloop het was: Suid-Afrikaanse mans, Afrikaanse mans, is chauvinisties. Dokters is net agter geld aan en gee nie noodwendig regtig om nie.

Binne 'n samelewing waarin die vrou 'n baie sterk rol speel en dikwels dominerend teenoor mans optree, is sulke vooroordele moeilik afgebreek. Hy moes by tye onregverdig kritiek en teenstand verduur.

By die gemeente is hy ook by geleentheid as bedreiging ervaar. Met takt en deursettingsvermoë is verskille deurgepraat en sinvol hanteer.

Mettertyd het hy dit reggekry om die mense om hom verby vooroordele en stereotipes te laat kyk en hom raak te sien. Hulle het hom begin waardeer vir wie hy is, vir sy besondere talente en manier van doen, vir sy passie en fokus op mense se nood.

Die gemeenskap, kollegas en vriende, se hart word sigbaar in spesiale goed soos die hulp en reaksie toe die Vermaaks trek na die huis wat hulle gekoop het. Hulle monde

het oopgehang van verbasing oor die wonderlike hulp en byna oorneem van baie reëlings, wat die trek net soveel makliker en aangeneramer gemaak het.

4.2.4 Die Kuier in Suid-Afrika..... na 'n Jaar in Nieu Seeland

Na 'n jaar gaan kuier die Vermaaks vir 'n paar weke in Suid-Afrika. Vir maande het die afwagting swaar in hulle gelê. Die opgewondenheid was groot. Die verlange meer hanteerbaar met die vooruitsig om Kersfees weer by die 'huis' te wees. Daar is uitgesien daarna om alles wat gemis word weer te beleef en te geniet.

Dit was 'n besondere belewenis. Dit was 'n goeie tyd van afsluiting. Met die aanvanklike afskeid was daar te veel reëlings, te veel onsekerhede, te veel op die spel. Dit was nodig en goed om weer bande te bevestig en rustig afskeid te neem van 'n vorige hoofstuk in die gesin se lewe - wat nooit weer sal wees nie. Selfs al sou hulle na 'n paar jaar teruggaan, sal dit nooit weer dieselfde wees nie.

Die jaar het bietjie afstand geskep. Die jaar het bietjie perspektief gebied. Dit was moontlik om die twee opsies langs mekaar te plaas.

Maar daar was tog teleurstelling.

Kersdag was baie, baie, emosioneel. Maar dit was meer die sing. Die sing was vir my net te groot en te wonderlik. En ek dink dit is 'n groot gemis. Die preek was ook baie gepas en treffend maar die sang het absoluut oorheers.

Ek is daai eerste Sondagaand Gereformeerde Kerk toe in Stellenbosch. Dit is jammer - dit was 'n antiklimaks. Ek het gegaan met sekere idees en ek het dit nie daar gekry nie. Ek het teruggegaan, ek wou weer Psalms sing, ek wou weer die liturgie gehad het en ek wou weer preke hoor. En skielik die aand, toe... het ek dit gekry, maar daar was vir my nie die opgewondenheid wat ek gedink het ek gaan beleef nie... Alhoewel, ek meen, alles wat ons gedoen het was vir my goed, dit was reg en dit was vir my weer 'n beleving. Maar dit het tog vir my gesê: Ja, jy mis dit, maar jy het 'n plaasvervanger gekry. Die kere wat ons saam met Alet se mense kerk toe gegaan het, was die hele familie saam. Haar pa en haar ma en die vier dogters met al die kleinkinders... En die

familie-eenheid daar was vir my wonderlik. Die sang - die psalms en gesang - dit was wonderlik. Die oujaarsdiens se preek was besonders.

Die Sondag wat ons na die Gereformeerde Kerk Strand toe is, was ook besonders. Al die bekendes was daar, ons was terug in ons ou gemeente, almal het ons hartlik ontvang, almal was bly ons is daar en ons was bly om daar te wees. En tog was dit vir my - ek het terugverlang na iets toe wat ek nie gekry het nie. Daar was 'n ander dominee wat die dag gepreek het en dit was 'n wonderlike preek, alles was eintlik so mooi, alles waarna ons verlang het.

Ja.... die liturgie was daar, die preek was daar, die saam sing, die....bekende psalms was daar....

Hulle geloofsverhaal blyk tot so 'n mate herskryf te wees dat die vorige hoofstuk nie meer heeltemal sin maak nie. Tog word dit nie afgeskryf nie. Dit bly deel van hulle. Dit was goed. En die aanpassingsproses gaan voort. Dis positief en lekker, dis moeilik en dis vreemd. Die geloofsavontuur duur voort.

Ek het nog 'n probleem om hier te praat van my kerk, myne. Want ek is nog nie heeltemal gemaklik met alles van die Baptiste beweging nie. Daar moet nog baie water in die see loop. Nog baie prosesse deurgewerk word. Ons gaan nie gedoop word nie want ons is as kinders gedoop en dis 'n verbond wat die Here met my gesluit het, met my kinders gesluit het, met my vrou gesluit het - ek hoef nie daai verbond te hernu nie. Maar ek is nou deel van 'n groep wat wel groot gedoop word. Baie van hulle was nog nooit in 'n kerk gewees tot hulle die besluit self geneem het nie. Ek is nog nie gemaklik met al die singery, die gebed begin al vir my makliker raak, maar dis vir my nog vreemd. Hulle siening en beleving van die Heilige Gees is vir my nog baie emosioneel en word opgesweep - dis 'n emosionele opsweping. Maar dit stuit my nie meer teen die bors soos dit my twee, drie jaar terug sou gedoen het nie. By die kerk begin ons al hoe meer en meer vriende kry. Die familie, die familie deel - een in Christus.

Ongetwyfeld gebeur die wonder dat die liggaam van Christus versterk en verryk word. Hierdie nuwe geestelike tuiste, hierdie vreemde deel van die liggaam van Christus, bied vir die Vermaaks baie. Net so word die gemeenskap en die gemeente ook verryk deur dit wat die Vermaaks met hulle saamgebring het.

Ja... sonder om myself nou 'n punt te wil gee... maar ek wil tog ja.... Sondag oggend toe ek die lessie moet gee na die naweek se hele tema rondom die Heilige Gees was dit vir my dringend belangrik dat ek vir die kinders sê - sonder om enigsins afbreuk te doen aan die uitstorting van die Heilige Gees, die vorige aand se vra van vul ons met die Heilige Gees, en die kindertjies wat gehuil het- sonder om dit te kritiseer of aan te vat of te redeneer.... was dit vir my dringend noodsaaklik om te sê: onthou dis nie eenmalig nie, dis elke dag, elke oomblik moet ons daaraan werk. Ja, by tye gaan dit groter wees, by tye gaan dit hoendervleis gee, maar dit is 'n aanhoudende ding, dis nie 'n eenmaligheid nie. As daar ook gepraat word...van my lewe voor ek 'n Christen was en na 'n Christen.. dan is dit vir my goed om te kan sê maar ek is gebore as 'n Christen. Daar is nie vir my 'n voor en 'n na nie, maar daar was vir my 'n groei. En ek kan getuig van die groei in my lewe. Ek kan getuig van die verandering in my aanbidding, die verandering in my..... verhouding met die Here. Wat tog ook, as ek reg verstaan, daar moet wees. Daar moet altyd groei wees in jou verhouding want ons streef meer en meer om soos Christus te lewe. Die kwessie wat ons in die kar ook gepraat het oor, oor die sonde..... ek haal dit dikwels aan, want dis vir my belangrik. En hierdie mense dink nie aan die sonde nie. Dis net nie deel van hulle verwysingsraamwerk nie. So....ja. Hulle beleef dit baie anderster. Dis nie vir hulle belangrik aan watter kerk jy behoort nie - dis vir hulle belangrik dat jy inskakel by die kerk waar jy gemaklik voel by die kerk. En as ons kom by ons opdrag: Gaan uit en verkondig.... ook iets wat ek hier geleer het, is jy moet maar eers die mense leer ken. Dan kan jy uitgaan en verkondig. Jy kan nie jou Afrikaner maniere hier kom uithaal nie. Dan gaan jy mense afskrik. En in daai opleiding, "training", wat mens dit wil noem, het ons al gevoel dit raak vir ons al hoe meer belangrik om te sê, in die buitekantste wêreld, in my werk, om te sê maar ek's 'n Christen.... En dit is wat die Here vir my beteken. Dat mense so laat kyk, maar dis hoe 'n mens dit hier kom doen. Jou houding, jou voorbeeld en van tyd tot tyd is die geleentheid daar om evangelisering te doen, om die Woord te versprei.

Ek moet darem ook dan sê, dis nie 'n tipiese Baptiste kerk nie. Hierdie is vir my 'n baie 'mild' Baptiste kerk. Ons was bv een aand na 'n AGS kerk toe, the Vine. En dit was vir my regtig baie soos ons die apostolies ken. Hulle het almal saam gebid, heelyd so tussenin. Waar dit baie moeilik was om werklik stil te word. Partykeer kan dit in 'n

Baptistekerk ook so wees en hierdie is nie, hierdie is nie. Dis sing met oorgawe en als maar daar's tog 'n diepte, 'n rustigheid waarna ek nog maar smag - soos ek grootgeword nie.

Maar kyk, dis deel van die Baptiste kerk of Baptiste beweging, hulle is mos nie 'n kerk nie, Baptiste beweging se grondwet: elke gemeente sorg vir sy eie persoonlikheid, sy eie manier van aanbedding, vir sy Hy's 'n entiteit op sy eie.

En hulle dra steeds op 'n besondere manier by tot die identiteit van hierdie gemeente.

4.3 **Interpretasie**

Wanneer interpretasie ter sprake kom is daar eers twee sake wat aandag moet kry. Die eerste is die feit dat daar reeds baie interpretasie plaasvind tydens die insameling van die verhale (data) en veral wanneer die verhaal neergeskryf word (vgl 4.2). Om 'n magdom inligting en verhaalbroke te struktureer in 'n poging om 'n oorsigtelike verhaal daar te stel vra dat waarde oorweeg moet word, dat persone, tyd en plek in ag geneem moet word, dat opgesom en geïnterpreteer word. Om vloei en kontinuïteit te verkry moet interpreterende oorgange en inleidings geskryf word. Dit beteken dat die vertel (skryf) van die verhaal reeds 'n herstrukturering, 'n herinterpretasie van die verhaal is. Dit bring reeds groei en verandering mee vir die navorser en die medenavorsers. Die medenavorsers voel die oefening het gehelp om die lekker en moeilik van hulle ervaring te verwoord en dit het help perspektief bied.

Die verhaal, soos in 4.2 geskryf, is met die medenavorsers gedeel. Hulle het dit deurgegaan, kon hulleself vereenselwig met die inhoud en vorm, maar het 'n paar veranderings voorgestel. Die medenavorsers se reaksies: *Baie dankie vir ons verhaal...ons lees dit so stuk-stuk....maar dit is ons storie...JA. Ons voel nog steeds spesiaal om ons storie oor te vertel.*

Ek het op New Plymouth lughawe die dokument begin lees. Wat 'n kosbare kleinood!!! Oor nog 'n jaar of twee gaan dit darem baie vir my en my gesin beteken.

Skielik voel ek ook groot dankbaarheid. Dus voel ek dat die verandering van die name na skuilname 'n onreg doen aan die hele verhaal. Dit is 'n verhaal wat vertel van groot veranderinge, groot aanpassing en in alles kan mens so mooi die Groot Hand van ons Here sien.

Die verbatim transkripsie van opgeneemde gesprekke, wat in die verhaal aangehaal is, is verander van 'n praatstyl na 'n skryfstyl en enkele verduidelikende opmerkings is bygevoeg. Ek het die gevaar genoem dat ander mense wat deel van hulle verhaal is geïdentifiseer kan word indien plekname dieselfde bly, en vir hulle die gedeelte oor navorsingsetiek (3.4) gestuur. Hulle het steeds gevoel om plekname nie te verander nie en ek het hierdie versoek gerespekteer.

Die tweede saak is my verhaal waarmee ek deel van hulle verhaal geword het (vgl 4.1.4). Hierdie verhaal het uiteraard gelei daartoe dat ek met sekere voorveronderstellings na die Vermaak gesin se verhaal geluister het. Sekere van die vrae wat ek gevra het is ook daardeur bepaal, soos: "Is daar skuldgevoelens?" en "Teenoor wie voel jy skuldig?" asook "Punte van... 'issues' in julle huwelik, van wrywing in julle huwelik, het nuwe 'issues' bygekom, het die oues meer akuut geword, het daar van die oues verdwyn?"

Die gevaar bestaan ook dat ek dan hulle verhaal vanuit my ervaring interpreteer. Hierdie probleem het ek probeer hanteer deur bewus te wees van my verhaal en voorveronderstellings, dit te verwoord en voortdurend te waak daarteen dat dit sentraal staan in die proses. Deurlopende medewerking met die medenavorsers werk die gevaar ook teen.

4.3.1 'n Verhaal loop Vas

Die mens is 'n temporele wese. Die verlede, die hede en die toekoms het 'n wisselwerkende invloed op mekaar. Eindelik word die hede beleef in die lig van die manier waarop die verlede verhaal vertel (geïnterpreteer) word, asook van die manier waarop die toekoms verwag (geantisipeer) word.

Omdat die mens 'n self-bewuste wese is, bewus van wat gebeur het en

in afwagting van wat kom, kan hy ontwikkel, verander, genees en vry word. Omdat ons 'n selftransenderende gees het, kan ons onthou wat gebeur het en tegelyk antisipeer wat kom. Albei hierdie aspekte, die *onthou* en *antisipatie*, beïnvloed die manier waarop ons in die hede lewe.

Deur jou storie te vertel, struktureer jy jou werklikheid. Natuurlik word die verledestorie ook beïnvloed deur die antisipatie van die toekomsstorie. 'n Mens se werklikheidservaring word gestruktureer deurdat persepsies van die verlede en van die toekoms op 'n manier met mekaar in verband gebring word. (Müller 1996:113-114)

Die werklike hermeneutiese vrae van die lewe word gevra wanneer jou verhaal vasdraai, wanneer jy jou vasloop en die toekoms verduister. Jou toekomspektief raak versteur.

Terwyl die lewensproses nog ongesteurd vorentoe beweeg, word ons nie lastig geval met die vraag na die sin van alles nie, maar wanneer ons pad geblokkeer lyk, kan 'n mens dié vrae nie meer ontwyk nie.

So gesien, is die versteurde toekomspektief die primêre motivering vir betekenisvolle verandering. (Müller 1996:115)

Die Vermaaks se verhaal het vasgedraai. Hierdie vasdraai van die verhaal het grootliks om Wessel se werksituasie gebeur.

Maar toe op 'n dag in 1999 besef ek dat ek iewers 'n plan moet maak. Ek kan nie troos en troos en hier en daar dokter en dan ook nog aan my vennoot en sy nukke moet aandag gee nie - dinge het te veel geword. Maar waarheen?

Ek het vir korter tye my kon troos en sê dit is OK. My gesin het groter en ouer geword en ek het nie altyd die energie gehad om hulle te geniet en te help nie. Die ure wat ek in die praktyk was was net te veel.

En ja, toe begin die praktyk stiller word.

Op verskeie vlakke het dinge nie gevlot nie en bygedra tot 'n besef: *Maar mens kan nie, mens kan nie onbeperk lank so aangegaan het nie. So, die hele sameloop het net gesê ons sal moet heroorweeg.*

Die frustrasie rondom die beoefening van sy beroep het 'n groot rol gespeel. Daar is verskeie faktore wat bygedra het tot hierdie frustrasie.

Die Hottentots Holland kom is 'n baie gewilde plek om in te woon en baie algemene praktisyns wil graag daar vestig. Dit lei daartoe dat die kompetisie t.o.v. die lewer van mediese dienste straf is.

Sosio-ekonomiese realiteite in Suid-Afrika lei daartoe dat dit vir al meer mense onbeposigbaar word om dokter toe te gaan. Daarby poog die nuwe staat-sisteem om primêre gesondheidsorg na klinieke en ander staatsbeheerde dienste te kanaliseer. Daar was wetgewing wat die bedryf van 'n mediese diens al minder winsgewend gemaak het - o.a. die wetgewing rakende reseptering van medisyne.

Mediese fondse het onder druk gekom deur wetgewing wat mediese versekering meer toeganklik en beposigbaar vir 'n groter deel van die bevolking wou maak. Dit lei daartoe dat fondse laer drempels stel vir besoeke aan algemene praktisyns of dat dié besoeke uit die lid se sogenaamde spaarrekening gefinansier word. Dit beteken prakties dat die lid maar self vir konsultasies by die huisdokter betaal. Sommige fondse vorm groepe goedgekeurde diensverskaffers in 'n poging om hulle uitgawes te besnoei. Baie gouer as normaalweg is die mediese fonds pasiënt se fondse vir 'n besoek aan die dokter uitgeput.

Mediese fondse het op daardie stadium ook baie lank geneem om 'n eis te verwerk. Dit het die oorbruggingsbefondsing wat die praktyk moes dra dramaties verhoog.

Kongruent met 'n postmoderne Suid-Afrikaanse samelewing was al meer pasiënte ingeligte mense - in baie gevalle egter minder ingelig as wat hulle gedink het. Dit lei tot 'n voorskriftelike houding t.o.v. die behandeling van die huisdokter. Ook kla praktyke dat daar mense is wat die diens gebruik en kan beposig, maar traag is om te betaal. Sommige skryf dit toe aan 'n algemene nie-betaal kultuur. Daarby bestaan die persepsie dat 'n dokter deel is van 'n hulpgewende beroep en hulle het dan 'n eed afgelê om mense te help. Dus word daar gesuggereer dat dit oneties is vir 'n dokter om so agter geld aan te wees.

Hierdie faktore het daartoe gelei dat die praktyk al minder lewensvatbaar geword het.

Dan was daar die verhouding met die vennoot wat spanningsvol was en verswak het wanneer daar finansiële druk op die praktyk was.

Vir Wessel was die frustrerendste waarskynlik die ongelykheid in die samelewing wat beteken het dat die diens wat hy en die hele sisteem kon lewer grootliks bepaal is deur die sosio-ekonomiese situasie van die persoon. Vir die mediese fonds pasiënt kan beter medikasie voorgeskryf word. Wanneer hierdie pasiënt verwys moet word gaan dit vinnig en dienste is van hoë standaard.

Vir die persoon sonder 'n mediese fonds, vir die armer persoon, vir die staatspasiënt, lyk die prentjie heelwat anders. Die huisdokter se behandeling word grootliks bepaal deur bekostigbaarheid van medisyne. Verwysings neem baie lank omdat waglyste by die staatshospitale lank is. Verskeie faktore (soos staatsfondse beskikbaar, personeel moraal, bestuur ens.) lei daartoe dat die diens wat hierdie persone eindelijk ontvang nie altyd van 'n goeie standaard is nie.

Die omstandighede by die werk het noodwendig 'n invloed op die huisgesin gehad. Wessel het moeg en gepreokkupeerd huistoe gegaan. *...as Wessel 'n naweek gerus het dan's dit beter, dan het hy met meer krag Maandag gaan werk* (aldus Alet).

Hy het besef dat die lang ure wat hy werk veroorsaak dat hy heelwat belangrike gesinstyd misloop en die kinders word vinnig groot.

Hulle besige, vol, lewens maak dit nodig dat hulle van ondersteuningsisteme (soos hulle ouers) gebruik moet maak. *Omdat ons 'n besige en vol lewe gehad het, met baie ekstra dinge, was dit vir ons goed gewees. Jy het jou ouers, jy het jou ondersteuning, wanneer ons by mekaar is fokus ons op die positiewe en gaan aan.*

Dit lei daartoe dat daar dimensies (veral die emosionele) in mekaar se menswees is wat nie gedeel word nie.

Hoewel dit goed gegaan het met die kinders by die skool, was daar tog frustrasies. Die klem op (oorbeklemtoning van?) prestasie en uitstyg bo die res lei tot druk op die kinders in die klas en op die sportveld.

Die onsekerheid t.o.v. die onderwysfilosofie en die infasering van uitkomsgebaseerde onderrig skep spanning.

Hulle kerklike lewe het 'n stadium van bevraagtekening bereik. *So het ek dit beleef dat vriende die kerk verlaat. Vriende se broers en susters, en toe uiteindelik my eie broer. Ja dit was swaar tye. Daar is geskommel aan die fundamente. Is ek dalk in die proses gereed gemaak vir wat sou voorlê?*

Die kinders het definitiewe vrae, en Alet het definitiewe vrae eerste keer in ons huwelik wat Alet begin vrae vra het oor die Gereformeerde Kerk, die Dopper Kerk, was toe die kinders begin skool toe gaan het en begin vrae vra het: hoekom gaan ons Strand toe en ons gaan nie saam met ons maatjies N.G. Kerk toe nie? Hoekom sing ons net Psalms? Hoekom nie dit, hoekom net dat....? En klein Deon het protesteer... moeilikheid soggens Sondaesoggende, hy wou nie meer....

Hulle het beleef hoe familie-lede en vriende die Gereformeerde kerk verlaat en selfs in charismatiese gemeentes eindig. Wessel het in die gemeente as bemiddelaar probeer optree tussen diegene wat smag na vernuwing en diegene wat behoudend wou waak oor die tradisie wat kosbaar is.

Alet het dit vaardig reggekry om die huishouding en die gesin so te hanteer dat almal tuis tevrede was. Haar verhaal was minder vasgedraai. Sy was gelukkig, maar het besef dit kan nie so aangaan nie.

Die situasie het op 'n punt gekom dat daar na 'n oplossing gesoek moes word.

4.3.2 Oplossing vir 'n Vasgeloopte Verhaal

Die maande wat gevolg het is gekenmerk deur baie gebed en praat. Baie vrae is gevra. In afhanklikheid van die Here is alle opsies oorweeg.

Op die stadium het ek begin advertensies kyk en alle moontlike rigtings in probeer dink. 'n Paar keer het ek aansoekvorms begin invul en dit nooit gepos nie. Ook selfs in die

buiteland gekyk. Dit het my geweldig gestres. Hoe kan ek as Afrikaner seun my familie hier los? Hoe gaan my vrou en kinders in 'n Engelse omgewing aanpas?

Maar net een - ja net een klein advertensie van White Cross in New Zealand het ek sover gevorder dat ek die 'send' knoppie kon druk. Baie ander in UK en USA en Midde Ooste het ek weer 'delete'

In Suid Afrika het ek ook rondgekyk - meer doelgerig. Selfs het ek en Alet Empangeni toe gevlieg en daar na 'n hospitaal gaan kyk.....Rooi Kruis Hospitaal het vir my gesê my velkleur is verkeerd.... En die salarisse

Daar kom uitkoms. White Cross ('n maatskappy wat hospitaal dienste lewer) bied vir Wessel 'n vier maande locum aan en tref heelwat reëlings om alles so goed en glad as moontlik te laat afloop. Hulle het 'n blyplek gehad, 'n voertuig en min bekommernis. Dit was 'n oase-ervaring vir hulle gewees.

Ten spyte van mense om hulle in Suid-Afrika se vermoedens dat hulle in Nieu-Seeland gaan rondkyk vir permanente werk, hou hulle vol dat hulle terugkom en dit sien as net 'n wegbreekkansie. Selfs tydens die vier maande word Suid-Afrikaners in Nieu-Seeland gemotiveer om terug te gaan Suid-Afrika toe om 'n verskil te gaan maak. *Ons het nog onself die heeltyd gebreinspoel om te sê ons moet teruggaan. Dit was baie lekker, vier maande is ôrraait en als, maar ons gaan terug. Dit was in die begin van dit. "Julle moet saamgaan teruggaan. Julle kan 'n verskil gemaak. As ons almal saamstaan kan ons dinge verander." En skielik het dit al platter en platter geval en aan die einde van die vier maande.... ons het onself probeer bluf.*

Teen die einde van die vier maande se locum in Nieu-Seeland het Wessel verander van: "Hoe kan ek as Afrikanerseun my familie hier los?" tot "Niks kon my meer in Suid-Afrika hou nie."

Hierdie besluit is vir hulle makliker gemaak deur die feit dat die families dit gesteun het. Die feit dat Alet se pa gesê het dat hy die kans met beide hande sou aangryp as hy jonger was, het vir haar baie beteken.

Anders as wat 'n mens dalk sou verwag getuig hulle dat dit vir hulle makliker was om oorsee te verhuis omdat hulle stewige familiebande het. Dit gee die nodige emosionele stabiliteit en geborgenheid om so 'n groot verandering aan te pak. Dit sou vir hulle moeiliker gewees het indien daar geen bande, of konflikbande was.

Die tydelike oplossing het 'n permanente oplossing geword. Nou het die toekoms vir hulle oop gelê. Dit was oop, omdat dit moeilik is om 'n toekoms te antisipeer binne 'n totaal nuwe situasie.

4.3.3 Herstrukturering van die Verlede ten einde 'n nuwe Toekoms te Konstrueer

Vir 'n toekomsstorie wat kan werk, is dit nodig dat daar 'n balans moet wees tussen stabiliteit en verandering. Daar moet genoeg van die ou storie wees wat voortgesit word, maar daar moet ook genoeg wees wat nuut is sodat dit 'n krag tot nuwe homeostase kan wees.

'n Balans tussen stabiliteit en verandering gee homeostase. (Müller 1996:116)

Die Vermaaks se balans was versteur, daar was nie meer homeostase nie. Daar het kontraste ontstaan. Van die kontraste is: Van patriotiese Suid-Afrikaners na mense wat aansoek doen vir verblyfreg in Nieu-Seeland; van toegewyde Gereformeerde lidmate tot lidmate van 'n Baptiste gemeente; van mense wat geglo het hulle roeping lê in Afrika na mense met 'n roeping in die land van die Lang Wit Wolk; van 'n positivistiese "Afrikaner" opvoeding van kinders tot 'n nuwe postmoderne opvoeding van kinders; van 'n huwelik wat van eksterne emosionele ondersteuningsnetwerke gebruik maak tot 'n huwelik wat selfonderhoudend is; van 'n gesin met 'n oorwerkte pa tot 'n gesin wat nader aan mekaar beweeg het. Daar het 'n kongruensie probleem ontstaan.

Aanpassing in 'n nuwe land is basies 'n soeke na kongruensie, 'n soeke na balans tussen die verlede en die toekoms. Wanneer die balans tussen die toekoms en die verlede gevind is kan 'n mens 'n sinvolle, aangepaste hede uitleef.

Om hierdie balans te vind is dit nodig om die verlede te onthou, maar anders te interpreteer. Vir die Vermaak was die eerste jaar gefokus op oorlewing. Wessel beskryf dit as 'n leef op Maslow se onderste lyn - die basiese behoefte lyn van Maslow se behoefte-hiërargie. Die meeste energie en tyd is spandeer in die voorsiening van basiese behoeftes: *... kar, meubels, skole, kos en brood op die tafel, aanpassing...weet waar's wat - op basiese oorlewing.* Die eerste jaar het hulle ook uit hulle pad gegaan om aan te pas en in te pas.

Die oudste seun, Adriaan, verwoord dit met die metafoor van 'n verlate eiland. Aan die einde van die eerste jaar reageer hy op 'n vraag van 'n onderwyser: "I survived!" Half ironies kom die vraag toe of hy voel dat hy op 'n eiland gestrand was. Dit is presies hoe hy gevoel het en die gesin kon daarmee identifiseer. Almal was trots daarop dat hulle die eise van die eerste jaar oorleef het.

Die tweede jaar was daar terugbeweeg na die eie, na dit wat hulle as gesin kon bydra vanuit hulle uniekheid en vanuit die kultuur en tradisie waaruit hulle kom en vanuit hulle ervaring (praktiese wysheid). Dit het daartoe gelei dat hulle op 'n gemakliker manier getrou aan hulleself kon wees.

Die onthou van die verlede is belangrik, dit dien as boumateriaal vir die toekoms.

Die verlede mag nooit vergeet word nie. As dit vergeet sou word, het 'n mens geen lens waardeur jy na die toekoms kan kyk nie. As die lens van die verlede nie 'n helder beeld van die toekoms wil verskaf nie, moet die verlede geherinterpreteer en geherstruktureer word, maar nie uitgewis word nie. Totale geheueverlies en identiteit is twee heeltemal onversoembare konsepte. (Müller 1996:118)

Dit is daarom eerder 'n handeling van herstrukturering sodat die verlede inderdaad die boustene vir 'n rekonstruksie kan verskaf. Met herstrukturering word dieselfde storie in 'n ander struktuur weergegee en sodoende geherinterpreteer, en so word bewys gelewer dat die proses van verstaan reeds begin het. Die verlede word gebruik om 'n sinvolle konstruksie daar te stel wat rigtinggewend vir die toekoms kan wees. (Müller 1996:122)

Wanneer 'n mens oorsese verhuis is dit nie net die verlede, hede en toekoms wat ter sprake is nie. Die lokaliteit van jou verhaal, die konteks, verander ook radikaal. Die diskoerse wat 'n invloed op jou lewe het, wat bydra tot jou identiteit (vgl 2.2.4), het verander, tot 'n baie groot mate verander. Dan kan temporaliteit ook nie buite rekening gelaat word nie. Daar vind ontwikkeling by die kinders plaas omdat hulle normale ontwikkeling voortgaan. Ook die volwassenes beweeg steeds deur die fases van die lewe.

Aangesien interpretasietradisies so 'n groot invloed uitoefen op 'n mens se aanpassing na 'n oorsese verhuising gaan die kontraste wat genoem is verder ondersoek word in die volgende hoofstuk.